

แนวทาง การส่งเสริมการเรียนรู้

เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีทิศทางประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญา
ประเพณี สรักตัญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม

จังหวัดมหาสารคาม

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ

ประกาศคณะกรรมการการศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม

เรื่อง ประกาศใช้แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มิติทางประเพณี วัฒนธรรม
วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น (ประเด็น สรภัญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม)
จังหวัดมหาสารคาม และตัวชี้วัดร่วม

.....

ด้วยคณะกรรมการการศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม ในคราวประชุม ครั้งที่ ๓/๒๕๖๖ เมื่อวันที่ ๑๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖ มีมติเห็นชอบแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มิติทางประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น (ประเด็น สรภัญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม) จังหวัดมหาสารคาม และตัวชี้วัดร่วม โดยให้หน่วยงานนำไปขับเคลื่อนให้เห็นผลเป็นรูปธรรม สามารถเป็นแบบอย่างแก่จังหวัดอื่นต่อไป

อาศัยอำนาจตาม ข้อ ๘ (๒) (๔) ของคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๙/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๐ เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ คณะกรรมการการศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม จึงประกาศใช้แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มิติทางประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น (ประเด็น สรภัญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม) จังหวัดมหาสารคาม และตัวชี้วัดร่วม เพื่อทราบโดยทั่วกัน ทั้งนี้ ให้หน่วยงานทางการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ไปขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ โดยบูรณาการร่วมกับทุกภาคส่วน ดำเนินการกำกับ ติดตาม และรายงานผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดร่วม ให้เกิดผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน ต่อไป

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

(นายเกียรติศักดิ์ ตรงศิริ)

ผู้ว่าราชการจังหวัดมหาสารคาม

ประธานกรรมการการศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม

คำนำ

ตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 19/2560 เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ 3 เมษายน 2560 กำหนดให้คณะกรรมการการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) มีอำนาจหน้าที่ในเขตจังหวัดในการกำหนดยุทธศาสตร์ แนวทางการจัดการศึกษา และการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา ทุกระดับและทุกประเภท ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ดังกล่าว สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม ในฐานะฝ่ายเลขานุการ กศจ. จึงได้ดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาจังหวัดมหาสารคาม พ.ศ.2566-2570 ขึ้น ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ และ 3 วัฒนธรรม

อนึ่ง จังหวัดมหาสารคามได้ให้ความสำคัญกับบริบทของพื้นที่จังหวัด ในมิติของประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่นมหาสารคาม เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับ **“วิถีชีวิตคนตักสิลานครในศตวรรษที่ 21”** ซึ่งหมายถึง การดำเนินชีวิตของคนมหาสารคาม ที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนท้องถิ่น ควบคู่กับการอยู่ภายใต้บริบทสังคมโลกยุคใหม่ได้ เช่น การเรียนรู้เรื่องราวมหาสารคาม ผ่านประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น แล้วตระหนักถึงคุณค่า สามารถสืบสาน ต่อยอดได้ โดยอาศัยเทคโนโลยี นวัตกรรม สมัยใหม่ในการพัฒนาต่อยอดเป็นอาชีพและสร้างคุณค่าใหม่ ๆ ให้กับสังคม และในห้วงปี พ.ศ. 2566-2570 ได้ส่งเสริมด้าน “สรภัญญะ” “เกษตรอินทรีย์” และ “เส้นทางวัฒนธรรม” ภายใต้คำขวัญที่ว่า “คนตักสิลานคร สะออนสรภัญญะ ชักนะเกษตรอินทรีย์ บนวิถีผู้เล่าขานวัฒนธรรม”

เพื่อให้การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาจังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. 2566-2570 มิติทางวัฒนธรรมบรรลุตามวัตถุประสงค์ กศจ.มหาสารคาม โดยสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม จึงได้ประกาศใช้แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มิติทางประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น (ประเด็น สรภัญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม) จังหวัดมหาสารคาม และตัวชี้วัดร่วม ขึ้น เพื่อให้หน่วยงานทางการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ไปขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ โดยบูรณาการร่วมกับทุกภาคส่วน ดำเนินการกำกับ ติดตาม และรายงานผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดร่วม ให้เกิดผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม
สิงหาคม 2566

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ค
สารบัญแผนภาพ	ง
บทสรุปผู้บริหาร	จ
ส่วนที่ 1 ความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาจังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. 2566 -2570	1
1.1 การส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง “สรภัญญะตักสิลานคร”	1
1.2 การส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง “เกษตรอินทรีย์ตักสิลานคร”	2
1.3 การส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง “เส้นทางวัฒนธรรมสายตักสิลานคร”	3
1.4 ผลลัพธ์การเรียนรู้.....	4
ส่วนที่ 2 รูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้.....	5
2.1 การจัดทำโครงการหรือกิจกรรม โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ “2Get WiDe” Model.....	5
2.2 การบูรณาการในหลักสูตรกลาง ของการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษา.....	8
2.3 การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นหรือหลักสูตรสถานศึกษา.....	14
ส่วนที่ 3 กลไกการดำเนินงานและบทบาทของหน่วยงาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ประเด็น สรภัญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม ของจังหวัดมหาสารคาม	21
3.1 คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม (กศจ.มหาสารคาม).....	22
3.2 สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม.....	23
3.3 หน่วยงานทางการศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	24
3.4 สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	25
3.5 สถานศึกษาอาชีวศึกษา วิทยาลัยพยาบาล และสถาบันอุดมศึกษา.....	26
3.6 ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคประชาสังคม และภาควิชาการ.....	28
ส่วนที่ 4 ตัวชี้วัดร่วม	29
4.1 ตัวชี้วัดร่วมด้านเนื้อหา.....	29
4.2 ตัวชี้วัดร่วมด้านการบริหารจัดการ.....	38
ภาคผนวก	46
ภาคผนวก ก : ความเชื่อมโยงกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560.....	47
ภาคผนวก ข : ความเชื่อมโยงกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.....	51
ภาคผนวก ค : ความเชื่อมโยงกับหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	82
ภาคผนวก ง : คณะผู้จัดทำ.....	86

สารบัญตาราง

	หน้า
ส่วนที่ 2	
ตารางที่ 1 การบูรณาการประเด็นสรัญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้/รายวิชาพื้นฐาน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.....	9
ตารางที่ 2 การบูรณาการประเด็นสรัญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม ในหมวดวิชาสมรรถนะแกนกลาง ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 (ปวช.).....	10
ตารางที่ 3 การบูรณาการประเด็นสรัญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม ในสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และ (ร่าง) หลักสูตรส่งเสริมการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2566.....	11
ตารางที่ 4 การบูรณาการประเด็นสรัญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม ในหมวดวิชาสมรรถนะแกนกลาง ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2563 (ปวส.)...	13
ตารางที่ 5 ตัวอย่างเนื้อหาสาระหรือประเด็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ที่สามารถนำไปกำหนดในหลักสูตรท้องถิ่นหรือหลักสูตรสถานศึกษา.....	14
ภาคผนวก	
ตารางที่ 6 ความเชื่อมโยงกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560.....	47
ตารางที่ 7 ความเชื่อมโยงกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.....	51
ตารางที่ 8 ความเชื่อมโยงกับการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.....	82

สารบัญญภาพ

	หน้า
ส่วนที่ 1	
ภาพที่ 1 โมเดลการจัดการเรียนรู้แบบ “2Get WiDe”.....	5
ภาพที่ 2 กลไกการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ประเด็น สรรักญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม ของจังหวัดมหาสารคาม.....	21
ภาพที่ 3 บทบาทการดำเนินงานของหน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ประเด็น สรรักญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม ของจังหวัดมหาสารคาม.....	22
ภาพที่ 4 บทบาทของสถานศึกษาอาชีวศึกษา วิทยาลัยพยาบาล และสถาบันอุดมศึกษา ในการดำเนินงานส่งเสริมการเรียนรู้ประเด็น สรรักญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม ของจังหวัดมหาสารคาม.....	26

บทสรุปผู้บริหาร

คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม (กศจ.มหาสารคาม) ได้ประกาศใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาจังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. 2566 – 2570 เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2565 ซึ่งยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

1. ด้านการเสริมสร้างความมั่นคงของชีวิต และธำรงไว้ซึ่งสถาบันหลักของชาติ
2. ด้านการศึกษา วิจัย พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อเพิ่มศักยภาพเชิงพื้นที่ และขีดความสามารถในการแข่งขัน
3. ด้านการพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการเรียนรู้ของคนด็กสไลนครในศตวรรษที่ 21 บนฐานพหุปัญญา
4. ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา
5. ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตบนฐานสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน
6. ด้านการยกระดับการบริหารจัดการและบูรณาการการศึกษาเชิงพื้นที่

นอกจาก ยุทธศาสตร์ทั้ง 6 ด้านแล้ว จังหวัดมหาสารคามยังให้ความสำคัญกับบริบทของพื้นที่จังหวัด ในมิติของประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่นมหาสารคาม เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับ “วิถีชีวิตคนด็กสไลนคร ในศตวรรษที่ 21” ซึ่งหมายถึง การดำเนินชีวิตของคนมหาสารคาม ที่สอดคล้องกับ วิถีชุมชนท้องถิ่น ควบคู่กับการอยู่ภายใต้บริบทสังคมโลกยุคใหม่ได้ เช่น การเรียนรู้เรื่องราวมหาสารคาม ผ่านประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น แล้วตระหนักถึงคุณค่า สามารถสืบสาน ต่อยอดได้ โดยอาศัยเทคโนโลยี นวัตกรรมสมัยใหม่ในการพัฒนาต่อยอดเป็นอาชีพและสร้างคุณค่าใหม่ ๆ ให้กับสังคม ซึ่งในห้วงปี พ.ศ. 2566-2570 ได้ส่งเสริมด้าน “สรภัญญะ” “เกษตรอินทรีย์” และ “เส้นทางวัฒนธรรม” ภายใต้คำขวัญที่ว่า “คนด็กสไลนคร สะออนสรภัญญะ อักนะเกษตรอินทรีย์ บนวิถีผู้เล่าขานวัฒนธรรม”

เพื่อให้การขับเคลื่อน “ยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาจังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. 2566 – 2570” มิติ ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น นำไปสู่การปฏิบัติและเห็นผลเป็นรูปธรรม จึงจำเป็นต้องจัดทำ “แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มิติทางประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น (ประเด็น สรภัญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม) จังหวัดมหาสารคาม” ขึ้น

แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ฯ ดังกล่าว ได้กำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้เรื่อง “สรภัญญะ ด็กสไลนคร” “เกษตรอินทรีย์ด็กสไลนคร” และ “เส้นทางวัฒนธรรมสายด็กสไลนคร” ขึ้น เพื่อให้การจัดการ เรียนรู้มุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกัน ดังนี้

เป้าหมาย “สรภัญญะด็กสไลนคร”

1. ผู้เรียนจังหวัดมหาสารคามมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องสรภัญญะของชุมชนท้องถิ่น
2. ผู้เรียนจังหวัดมหาสารคามสามารถขับร้องสรภัญญะได้
3. ผู้เรียนจังหวัดมหาสารคามสามารถประพันธ์สรภัญญะได้
4. ผู้เรียนจังหวัดมหาสารคามสามารถนำสรภัญญะไปประยุกต์ใช้กับตนเองและสังคมได้
5. จังหวัดมหาสารคามมีงานวิจัย นวัตกรรม และเทคโนโลยี สนับสนุนเรื่องสรภัญญะของชุมชน

ท้องถิ่น

เป้าหมาย “เกษตรอินทรีย์ดีกลีสลานคร”

1. ผู้เรียนจังหวัดมหาสารคามมีความรู้ความเข้าใจเรื่องเกษตรอินทรีย์
2. ผู้เรียนจังหวัดมหาสารคามสามารถนำองค์ความรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์ไปประยุกต์ใช้ได้
3. ผู้เรียนจังหวัดมหาสารคามสามารถนำองค์ความรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์ไปประกอบอาชีพ หารายได้ หรือพัฒนาตนเองได้
4. จังหวัดมหาสารคามมีงานวิจัย นวัตกรรม และเทคโนโลยี ที่สนับสนุนเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์ของชุมชนท้องถิ่น

เป้าหมาย “เส้นทางวัฒนธรรมสายดีกลีสลานคร”

1. ผู้เรียนจังหวัดมหาสารคามมีความรู้ความเข้าใจเรื่องวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น
2. ผู้เรียนจังหวัดมหาสารคามสามารถรวบรวมและสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นได้
3. ผู้เรียนจังหวัดมหาสารคามสามารถเผยแพร่เรื่องราว/องค์ความรู้ทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นต่อสาธารณชนได้
4. ผู้เรียนจังหวัดมหาสารคามสามารถต่อยอดเรื่องเส้นทางวัฒนธรรมสู่การพัฒนาอาชีพ หารายได้ หรือพัฒนาตนเองได้
5. จังหวัดมหาสารคามมีงานวิจัย นวัตกรรม และเทคโนโลยี สนับสนุนเรื่องเส้นทางวัฒนธรรม

เพื่อให้การขับเคลื่อนของหน่วยงานทางการศึกษา สถานศึกษา สถาบันการศึกษา ภายใต้ความร่วมมือแบบบูรณาการกับทุกภาคส่วนประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ หน่วยงานและสถานศึกษาสามารถส่งเสริม สนับสนุน โดยใช้รูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ 3 รูปแบบ ทั้งนี้ หน่วยงานและสถานศึกษาสามารถเลือกใช้รูปแบบใดก็ได้ตามบริบทและความเหมาะสม ดังนี้

รูปแบบที่ 1 การจัดทำโครงการหรือกิจกรรม โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ “2Get WiDe” Model

รูปแบบที่ 2 การบูรณาการในหลักสูตรกลาง ของการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษา

รูปแบบที่ 3 การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นหรือหลักสูตรสถานศึกษา

นอกจากนี้ การขับเคลื่อนประเด็นทางวัฒนธรรมดังกล่าวต้องอาศัยการดำเนินงานร่วมกันจากทุกภาคส่วน เป็นกลไกที่สอดรับและประสานกันอย่างต่อเนื่อง ทั้งภาคการศึกษา ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคประชาสังคม และภาควิชาการ รวมถึงการอาศัยกลไก “บวร” (บ้าน วัด โรงเรียน) ในการพัฒนาผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น ในชุมชนของตน

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ดังกล่าวบรรลุตามเป้าหมาย จึงได้มีการกำหนด “ตัวชี้วัดร่วม” ประกอบด้วย ตัวชี้วัดด้านเนื้อหา และตัวชี้วัดด้านการบริหารจัดการ ซึ่งตัวชี้วัดร่วมเปรียบเสมือนข้อตกลงความร่วมมือและพันธะสัญญาของหน่วยงานทางการศึกษา สถานศึกษา และสถาบันการศึกษาในจังหวัดที่จะขับเคลื่อนประเด็นทางวัฒนธรรมทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ สรภัญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม ในหน่วยงานและสถานศึกษาในสังกัด ให้เห็นผลสำเร็จเป็นรูปธรรมและบรรลุตามค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้

ส่วนที่ 1 ความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาจังหวัดมหาสารคาม

พ.ศ. 2566-2570

วิสัยทัศน์การศึกษาจังหวัดมหาสารคามกำหนดไว้ว่า “**ดักลิานคร เมืองแห่งความเป็นเลิศด้านการศึกษา ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม สู่สังคมมีสุข**” ซึ่งเป็นการศึกษาที่มีความโดดเด่นด้านเทคโนโลยี นวัตกรรม และการดำรงไว้ซึ่งประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่นมหาสารคาม โดยที่กลไกทางการศึกษาสามารถนำไปสู่การสร้างสังคมให้คนอยู่ดีและมีความสุข

อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษาที่อยู่บนรากฐานของประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่นมหาสารคาม ยังเป็นการสร้างเสริมทักษะและคุณลักษณะของคนมหาสารคามให้มีความพร้อมสำหรับ “**วิถีชีวิตคนดักลิานครในศตวรรษที่ 21**” ตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาจังหวัดมหาสารคาม พ.ศ.2566-2570 ซึ่งวิถีชีวิตดังกล่าว เป็นวิถีการดำเนินชีวิตของคนที่มีสอดคล้องกับวิถีชุมชนท้องถิ่น ควบคู่กับการอยู่ภายใต้บริบทสังคมโลกยุคใหม่ได้ เช่น การเรียนรู้เรื่องราวมหาสารคาม ผ่านประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น แล้วตระหนักถึงคุณค่า สามารถสืบสานและต่อยอดได้ โดยอาศัยเทคโนโลยี นวัตกรรมสมัยใหม่ในการพัฒนาต่อยอดเป็นอาชีพและสร้างคุณค่าใหม่ ๆ ให้กับสังคม ซึ่งในห้วงปี พ.ศ. 2566-2570 การศึกษาจังหวัดมหาสารคามจะเป็นกลไกหนึ่งในการส่งเสริมประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญา ใน 3 เรื่อง ได้แก่ การประพันธ์/ขับร้องสรภัญญะ การเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ และการสร้างเส้นทางวัฒนธรรม

1) การส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง “สรภัญญะดักลิานคร”

“**สรภัญญะดักลิานคร**” เป็นการเรียนรู้ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวสุนทรียภาพ ซึ่งสรภัญญะในชุมชนท้องถิ่นมหาสารคามนั้นเป็นวัฒนธรรมที่มีอยู่แล้ว เพียงแต่ยังไม่มี การดึงวัฒนธรรมออกมาทำให้เกิดความโดดเด่น ซึ่งการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง “สรภัญญะดักลิานคร” จะช่วยสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมใหม่ ๆ ให้กับจังหวัดมหาสารคาม เพื่อพัฒนาสู่การเป็น Soft Power ทางวัฒนธรรม รวมถึงสร้างอัตลักษณ์การเรียนรู้แบบใหม่ให้กับคนในจังหวัดมหาสารคาม

ในที่นี้ สรภัญญะจึงเป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ โดยผู้เรียนสามารถเรียนรู้เรื่องภาษา วรรณกรรม คุณธรรม จริยธรรม ความรักในสถาบันหลักของชาติ ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น ผ่านการเรียนรู้เรื่อง “สรภัญญะ” ด้วยการขับร้อง การประพันธ์ การทำดนตรี หรือศิลปะการแสดงต่าง ๆ

การส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง “สรรถัญญะตักสิลานคร” มีเป้าหมายของการพัฒนา ดังนี้

1. ผู้เรียนจังหวัดมหาสารคามมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องสรรถัญญะของชุมชนท้องถิ่น
2. ผู้เรียนจังหวัดมหาสารคามสามารถขับร้องสรรถัญญะได้
3. ผู้เรียนจังหวัดมหาสารคามสามารถประพันธ์สรรถัญญะได้
4. ผู้เรียนจังหวัดมหาสารคามสามารถนำสรรถัญญะไปประยุกต์ใช้กับตนเองและสังคมได้
5. จังหวัดมหาสารคามมีงานวิจัย นวัตกรรม และเทคโนโลยี สนับสนุนเรื่องสรรถัญญะของชุมชน

ท้องถิ่น

2) การส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง “เกษตรอินทรีย์ตักสิลานคร”

“เกษตรอินทรีย์ตักสิลานคร” เป็นการเรียนรู้ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้ประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งการทำเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักของประชาชนในจังหวัดอยู่แล้ว การทำเกษตรอินทรีย์จึงเป็นการพัฒนาเกษตรกรรมแบบดั้งเดิม สู่การเป็นเกษตรกรรมที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัยของผู้บริโภค ซึ่งตอบโจทย์ค่านิยมและความต้องการของผู้บริโภคตามสมัยนิยม (trend)

ดังนั้น การจัดการเรียนรู้เรื่อง “เกษตรอินทรีย์ตักสิลานคร” จะช่วยสร้างวิถีการดำรงชีวิตแบบใหม่ให้คนในจังหวัด ปรับเปลี่ยนกรอบความคิด (Mindset) ของคนในการทำการเกษตรและการใช้ชีวิตภายใต้ความมั่นคง ยั่งยืน มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังเป็นการเสริมสร้างให้เด็กและเยาวชนเห็นคุณค่าของเกษตรกรรมซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของบรรพบุรุษ การใส่ใจเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การใส่ใจเรื่องสุขภาพ และการรู้จักใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมสมัยใหม่สำหรับการเกษตร เพื่อมุ่งไปสู่การเลี้ยงตนเอง ครอบครัว และการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจในโลกยุคใหม่บนฐานทรัพยากรที่มีอยู่

การส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง “เกษตรอินทรีย์ตากสิลานคร” มีเป้าหมายของการพัฒนา ดังนี้

เป้าหมาย

1. ผู้เรียนจังหวัดมหาสารคามมีความรู้ความเข้าใจเรื่องเกษตรอินทรีย์
2. ผู้เรียนจังหวัดมหาสารคามสามารถนำองค์ความรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์ไปประยุกต์ใช้ได้
3. ผู้เรียนจังหวัดมหาสารคามสามารถนำองค์ความรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์ไปประกอบอาชีพ หารายได้ หรือพัฒนาตนเองได้
4. จังหวัดมหาสารคามมีงานวิจัย นวัตกรรม และเทคโนโลยี ที่สนับสนุนเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์ของชุมชนท้องถิ่น

3) การส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง “เส้นทางวัฒนธรรมสายตากสิลานคร”

“เส้นทางวัฒนธรรมสายตากสิลานคร” เป็นการเรียนรู้ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่และดำรงอยู่ในชุมชนท้องถิ่น โดยการสืบเสาะ ค้นหา องค์ความรู้ ผู้รู้ และของดีของชุมชนท้องถิ่น เพื่อตั้งศักยภาพชุมชน ของดีชุมชน และสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมให้มีความโดดเด่น สร้างเส้นทาง การท่องเที่ยวระหว่างชุมชนใกล้เคียง เกิดเส้นทางการเรียนรู้ทางวัฒนธรรม รวมถึงพัฒนาชุมชนให้เป็น แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมที่หลากหลายกระจายอยู่ทั่วทั้งจังหวัด

การเรียนรู้เรื่อง “เส้นทางวัฒนธรรมสายตากสิลานคร” จึงเป็นกระบวนการหล่อหลอมให้เด็กและ เยาวชนมีจิตสำนึกรักบ้านเกิด ได้เรียนรู้วิถีชีวิตของตนเอง เป็นผู้สืบค้นและรวบรวมความรู้ จัดทำฐานข้อมูล ทางวัฒนธรรม ผ่านกระบวนการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ มีการสื่อสารเผยแพร่ต่อสาธารณชน มีข้อมูล เพื่อคิดพัฒนาต่อยอดเป็นอาชีพ และส่งเสริมเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น

การส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง “เส้นทางวัฒนธรรมสายตากสิลานคร” มีเป้าหมายของการพัฒนา ดังนี้

เป้าหมาย

1. ผู้เรียนจังหวัดมหาสารคามมีความรู้ความเข้าใจเรื่องวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น
2. ผู้เรียนจังหวัดมหาสารคามสามารถรวบรวมและสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นได้

3. ผู้เรียนจังหวัดมหาสารคามสามารถเผยแพร่เรื่องราว/องค์ความรู้ทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นต่อสาธารณชนได้
4. ผู้เรียนจังหวัดมหาสารคามสามารถต่อยอดเรื่องเส้นทางวัฒนธรรมสู่การพัฒนาอาชีพ หารายได้หรือพัฒนาตนเองได้
5. จังหวัดมหาสารคามมีงานวิจัย นวัตกรรม และเทคโนโลยี สนับสนุนเรื่องเส้นทางวัฒนธรรม

ผลลัพธ์การเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ของจังหวัดมหาสารคาม ในประเด็นสรภัญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม มีความมุ่งหวังให้เกิดผลลัพธ์ต่อผู้เรียน รวมถึงส่งผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่น และจังหวัดมหาสารคาม ดังนี้

- 1) ผู้เรียน
 - 1.1) ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 บนฐานพหุปัญญาที่หลากหลาย เป็นผู้ที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ และสามารถใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม ในการเรียนรู้
 - 1.2) ผู้เรียนมีคุณลักษณะของคนดีกลีสถานครในศตวรรษที่ 21 ที่พึงประสงค์ ดังนี้
 - 1.2.1) เป็นคนดี มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อชาติบ้านเมือง
 - 1.2.2) เป็นนักพัฒนา ผู้ประกอบการ นักวิจัย และนวัตกรรม
 - 1.2.3) เป็นผู้อนุรักษ์ สืบสาน ต่อยอด ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 1.2.4) ดำเนินชีวิตภายใต้ความมั่นคงและยั่งยืน ด้านสุขภาพ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านอาชีพ
 - 1.3) ผู้เรียนมีรายได้และอาชีพ
- 2) ชุมชนท้องถิ่น
 - 2.1) ชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง มั่นคง และยั่งยืน ทั้งในมิติทางสังคม เศรษฐกิจ สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม
 - 2.2) เกิดเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
- 3) จังหวัดมหาสารคาม
 - 3.1) จังหวัดมหาสารคามมีแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมที่กระจายทั่วทั้งจังหวัด ก้าวสู่การเป็น “ศูนย์กลางการบริการการเรียนรู้ทางวัฒนธรรม”
 - 3.2) จังหวัดมหาสารคามมีงานวิจัย นวัตกรรม และเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาศักยภาพของพื้นที่ที่หลากหลาย
 - 3.3) จังหวัดมหาสารคามมีเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวที่เข้มแข็ง
 - 3.4) จังหวัดมหาสารคามมีความยั่งยืนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - 3.5) ประชาชนในจังหวัดมหาสารคามมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น

ส่วนที่ 2 รูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้

2.1 การจัดทำโครงการหรือกิจกรรม โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ “2Get WiDe” Model

"2Get WiDe" Model

เป็นรูปแบบการเรียนรู้ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น ของจังหวัดมหาสารคาม ในเรื่องสรรักญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม ภายใต้แนวคิดที่ว่า "การเรียนรู้ ที่เปิดกว้างทางปัญญา สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน" โดยแบ่งเป็น 2 ระยะ จาก 4 กระบวนการ ได้แก่

ระยะที่ 1 : การเปิดกว้างทางปัญญา

- 1) แสวงหาความรู้ (Get Knowledge)
- 2) สังสมประสบการณ์ใหม่ ๆ (Get new Experiences)

ระยะที่ 2 : สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

- 3) เกิดปัญญา (Wisdom)
- 4) พัฒนาได้ (Development)

การพัฒนาโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ "2Get WiDe" Model หน่วยงานทางการศึกษา สถานศึกษา หรือภาคส่วนอื่น สามารถจัดทำ โครงการหรือกิจกรรมเพื่อสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ตามรูปแบบข้างต้นได้ โดยใช้ผู้เรียนเป็น กลไกหลักในการขับเคลื่อนกิจกรรม ให้เกิด "การเรียนรู้ด้วยตนเองโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล" (Active learning with digital literacy) ซึ่งมีครู เป็นผู้อำนวยการการเรียนรู้ (Coach) มีเครือข่ายภาควิชาการ อาจารย์ นักเรียน นักศึกษา จากสถานศึกษาอาชีวศึกษาวิทยาลัย พยาบาล และมหาวิทยาลัย มาเป็นพี่เลี้ยง เรียนรู้ร่วมกัน และช่วยเหลือในกระบวนการ จัดการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนท้องถิ่นและวัด

ภาพที่ 1 โมเดลการจัดการเรียนรู้แบบ "2Get WiDe"

ระยะที่ 1 : การเปิดกว้างทางปัญญา

1) **แสวงหาความรู้ (Get Knowledge)** โครงการหรือกิจกรรมที่กำหนดขึ้น จะต้องหล่อหลอมให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยอาศัยวิธีการทางประวัติศาสตร์¹ เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้เรื่องชุมชนท้องถิ่นของตน ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสรรพคุณ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม รวมไปถึงฝึกให้ผู้เรียนสามารถจัดการความรู้ (Knowledge Management) ของชุมชนท้องถิ่นได้ด้วย

2) **สังสมประสบการณ์ใหม่ ๆ (Get new Experiences)** โครงการหรือกิจกรรมจะต้องมุ่งสร้างประสบการณ์ใหม่ ๆ ให้กับผู้เรียน ได้มีโอกาสเรียนรู้นอกห้องเรียน เรียนรู้จากบุคคล วิถีชีวิต และสถานที่จริง ซึ่งเป็นการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนท้องถิ่นและภาคีเครือข่าย กระบวนการเรียนรู้จะช่วยสร้างเสริมประสบการณ์ให้กับผู้เรียน เกิดการจดจำ การเชื่อมโยงองค์ความรู้ การเรียนรู้ที่จะแก้ปัญหา การตัดสินใจ การทำงานเป็นทีม การเป็นผู้นำและผู้ตาม เป็นต้น ทั้งนี้ ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาปรับใช้ในการเรียนรู้ด้วย

การจัดกิจกรรมหรือโครงการสถานศึกษาสามารถนำไปบูรณาการร่วมกับกลุ่มสาระการเรียนรู้/รายวิชาที่สถานศึกษาเปิดสอนได้หลากหลาย ไม่จำเพาะแค่รายวิชาที่เกี่ยวข้องโดยตรงเท่านั้น ตัวอย่างเช่น เรียนเรื่องพลังงาน เรื่องวงจรชีวิตของพืชและสัตว์ หรือเรื่องความเป็นกรด/ด่าง ผ่านแปลงเกษตรอินทรีย์ หรือการเรียนรู้วรรณกรรม วรรณคดีท้องถิ่น สถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ สูตรการคำนวณ หรือเนื้อหาทางวิชาการอื่น โดยแปลงให้สามารถจดจำได้ง่ายผ่านบทประพันธ์สรรพคุณหรือการขับร้องสรรพคุณหรือเรียนเรื่องการทดลองทางเคมี การออกแบบ การตลาด ผ่านการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์ชุมชน เรียนเรื่องวงจรชีวิตผ่านการเรียนรู้เรื่องหม่อนไหม เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้จะต้องอยู่บนฐานการมีข้อมูลที่ถูกต้องและมีองค์ความรู้ชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้การเรียนรู้นั้นสามารถสร้างคุณค่าใหม่ ๆ ให้กับชุมชนท้องถิ่น สามารถแก้ไขปัญหา หรือเพิ่มศักยภาพให้แก่ชุมชนท้องถิ่นได้

ระยะที่ 2 : สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

3) **เกิดปัญญา (Wisdom)** เมื่อผู้เรียนผ่านกระบวนการเรียนรู้ขั้นการแสวงหาความรู้ และสังสมประสบการณ์ใหม่ ๆ แล้ว และมีการใช้กระบวนการเหล่านั้นซ้ำ ๆ ย่อมส่งผลให้ผู้เรียนเกิด “ความเข้าใจ” ต่อเนื้อหาสาระของบทเรียนที่ครูนำมาบูรณาการ ความเข้าใจต่อสิ่งที่ได้เรียนรู้ (เรื่องสรรพคุณ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม) ความเข้าใจสภาพปัญหาหรือศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น เมื่อเข้าใจแล้วก็จะสามารถเชื่อมโยงด้วยกระบวนการคิดวิเคราะห์ที่เป็นระบบ บนฐานความรู้และข้อมูลที่ถูกต้องตามบริบทของชุมชนท้องถิ่น จนเกิดมโนทัศน์การพัฒนา (Conceptual) เห็นช่องทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัว และชุมชน ซึ่งขั้นตอนนี้สามารถดำเนินควบคู่กับงานวิจัยชุมชนได้

4) **พัฒนาได้ (Development)** ขั้นการพัฒนาได้ เป็นผลลัพธ์บั้นปลายการเรียนรู้ภายหลังจากผู้เรียนเกิดมโนทัศน์การพัฒนา แล้วนำมาต่อยอดให้เห็นผลสำเร็จ จนเกิดเป็น “ผลผลิตทางปัญญา” ซึ่งเกิดจาก

¹ วิธีการทางประวัติศาสตร์ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การตั้งประเด็นที่จะศึกษา 2) การสืบค้นและรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์

3) การวิเคราะห์และตีความข้อมูลทางประวัติศาสตร์ 4) การคัดเลือกและประเมินข้อมูลทางประวัติศาสตร์ 5) การเรียบเรียงรายงานข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ซึ่งในรายวิชา สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ได้บรรจุเนื้อหาวิธีการทางประวัติศาสตร์เอาไว้ด้วย

การผสมผสานระหว่างมโนทัศน์การพัฒนา (Conceptual) และความคิดสร้างสรรค์ (Creative) สามารถต่อยอดองค์ความรู้ภายใต้ความท้าทาย ความทันสมัย ตามบริบทการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ บนฐานความมั่นคงและยั่งยืน แล้วสามารถนำไปพัฒนาตนเอง ครอบครัว และชุมชนท้องถิ่นได้ นั้นหมายความว่าผู้เรียนสามารถต่อยอดองค์ความรู้เพื่อการประกอบอาชีพ มีรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว รวมไปถึงความสามารถในการนำความรู้ไปสร้างสรรค์นวัตกรรม เทคโนโลยี และคุณค่าใหม่ ๆ สำหรับพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และใช้ประโยชน์จากงานวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่

ตัวอย่างโครงการหรือกิจกรรมสนับสนุนการเรียนรู้ตามรูปแบบ “2Get WiDe”

หน่วยงานทางการศึกษา หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคประชาสังคม หรือภาควิชาการ สามารถส่งเสริม สนับสนุนสถานศึกษาในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรม เพื่อเป็นการเรียนรู้ ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่นมหาสารคาม ในเรื่องสรรพคุณ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม ได้โดยการสนับสนุนทรัพยากรให้แก่สถานศึกษา หรือสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมการอบรม การสัมมนา การ workshop หรือการให้ความรู้ แก่ผู้เรียนและครู ในประเด็นดังต่อไปนี้

ผู้เรียน

- 1) องค์ความรู้เรื่องสรรพคุณ เกษตรอินทรีย์ หรือวัฒนธรรมท้องถิ่นมหาสารคาม
- 2) การแสวงหาความรู้ ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์
- 3) การจัดการองค์ความรู้ (Knowledge Management)
- 4) การเสริมสร้างทักษะการคิด ได้แก่
 - 4.1) การคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ
 - 4.2) การคิดวิเคราะห์เพื่อแก้ไขปัญหา
 - 4.3) การคิดเชิงสร้างสรรค์
 - 4.4) การคิดเชิงนวัตกรรม
- 5) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล
 - 5.1) เพื่อแสวงหาความรู้ และการเรียนรู้ชุมชนท้องถิ่น
 - 5.2) เพื่อการจัดการองค์ความรู้ (Knowledge Management)
 - 5.3) เพื่อการสื่อสาร และการประชาสัมพันธ์
 - 5.4) เพื่อสร้างผลงานอันเกิดจากการเรียนรู้
 - 5.5) เพื่อการพัฒนาอาชีพ
 - 5.6) เพื่อการสร้างสรรค์นวัตกรรม
- 6) การทำโครงงาน /การศึกษาอิสระ (Independent Study) /การวิจัย
- 7) การเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสารทางวัฒนธรรม
- 8) การพัฒนาอาชีพ การตลาด และการเป็นผู้ประกอบการ

ครู

- 1) องค์ความรู้เรื่องสรรพคุณ เกษตรอินทรีย์ หรือวัฒนธรรมท้องถิ่นมหาสารคาม
- 2) การแสวงหาความรู้ ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์
- 3) การจัดการองค์ความรู้ (Knowledge Management)
- 4) บทบาทของครู ในการอำนวยความสะดวกการเรียนรู้ (Coach)
- 5) บทบาทของครูในการสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้เรียน และการแนะแนวอาชีพ

- 6) การจัดการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Active learning with digital literacy)
- 7) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล
 - 7.1) เพื่ออำนวยความสะดวกการเรียนรู้ (Coach) แก่ผู้เรียน
 - 7.2) เพื่อผลิตสื่อการเรียนรู้
 - 7.3) เพื่อติดตามและประเมินผลการเรียนรู้
 - 7.4) เพื่อจัดทำผลงานการจัดการเรียนรู้
- 8) การบูรณาการการเรียนรู้เรื่องสรภัญญะ เกษตรอินทรีย์ หรือวัฒนธรรมท้องถิ่นมหาสารคาม ในรายวิชา
- 9) การจัดการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนท้องถิ่นและวัด
- 10) การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้
- 11) การวิจัย

2.2 การบูรณาการในหลักสูตรกลาง ของการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษา

สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ได้แก่ การศึกษาก่อนระดับ ประถมศึกษา การศึกษาระดับประถมศึกษา การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น/ตอนปลาย การศึกษา ประเภทหรือระดับอาชีวศึกษา และการศึกษาระดับอุดมศึกษา สามารถนำเนื้อหาเรื่องสรภัญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม ไปบูรณาการหรือดำเนินการในสถานศึกษาได้ ดังนี้

- 1) บูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้, หมวดวิชา, กลุ่มวิชา, รายวิชา ตามโครงสร้างหลักสูตร ของการศึกษาแต่ละระดับ แต่ละประเภทการศึกษา
- 2) บูรณาการในหมวดวิชาเลือกเสรี (ถ้ามี) ที่ให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามความถนัด และความสนใจ
- 3) จัดทำหรือบูรณาการในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วย (1) กิจกรรมแนะแนว (2) กิจกรรมนักเรียน เช่น กิจกรรมลูกเสือและยุวกาชาด หรือกิจกรรมชุมนุม และ (3) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เป็นต้น
- 4) จัดทำกิจกรรมเสริมหลักสูตร
- 5) บูรณาการกับวิถีชีวิตในสถานศึกษา/สถาบันการศึกษา

2.2.1 การศึกษาขั้นพื้นฐาน

1) การศึกษาระดับปฐมวัย นำไปบูรณาการร่วมกับสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยช่วงอายุ 3-6 ปี โดยสามารถตอบสนองมุ่งหมายตามหลักสูตรที่ต้องการ พัฒนาเด็กปฐมวัยในทุกมิติ ซึ่งทั้งสามประเด็นสามารถพัฒนาเด็กปฐมวัยได้ ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เช่น เรื่องสรภัญญะสามารถพัฒนาด้านอารมณ์ จิตใจ และสติปัญญา เกษตรอินทรีย์ สามารถพัฒนาด้านร่างกาย และสังคม ในส่วนเส้นทางวัฒนธรรมสามารถพัฒนาด้านสังคม เป็นต้น (พิจารณาความเชื่อมโยงได้ตามตารางที่ 6 ภาคผนวก ก)

2) การศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา (ประเภทสามัญศึกษา/ประเภทอาชีวศึกษา)

2.1) การศึกษาในระบบ

2.1.1) การศึกษาในระบบ (ม.ปลาย ประเภทสามัญศึกษา) คือ สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษาและหรือระดับมัธยมศึกษา โดยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้จัดการศึกษาประเภทสามัญศึกษา เช่น สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (โรงเรียนเอกชน) สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (พศ.) สังกัดกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (โรงเรียนสาธิต) สามารถนำประเด็นสรักญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม ไปกำหนดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมตามหลักสูตร หรือบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และ 1 รายวิชาพื้นฐาน ประวัติศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดังนี้

ตารางที่ 1 การบูรณาการประเด็นสรักญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้/รายวิชาพื้นฐาน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ประเด็น	กลุ่มสาระการเรียนรู้/ รายวิชาพื้นฐาน (หลัก)	กลุ่มสาระการเรียนรู้/ รายวิชาพื้นฐาน (สนับสนุน)
สรักญญะ	1. ภาษาไทย 2. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 3. รายวิชาพื้นฐานประวัติศาสตร์ 4. การงานอาชีพ	1. คณิตศาสตร์ 2. วิทยาศาสตร์
เกษตรอินทรีย์	1. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 2. รายวิชาพื้นฐานประวัติศาสตร์ 3. สุขศึกษาและพลศึกษา 4. การงานอาชีพ	1. คณิตศาสตร์ 2. วิทยาศาสตร์ 3. ภาษาต่างประเทศ
เส้นทางวัฒนธรรม	1. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 2. รายวิชาพื้นฐานประวัติศาสตร์ 3. ศิลปะ 4. การงานอาชีพ 5. ภาษาต่างประเทศ	1. ภาษาไทย 2. คณิตศาสตร์ 3. วิทยาศาสตร์ 4. สุขศึกษาและพลศึกษา

(พิจารณาความเชื่อมโยงได้ตามตารางที่ 7 ภาคผนวก ข)

2.1.2) การศึกษาในระบบ (ม.ปลาย ประเภทอาชีวศึกษา ปวช.) คือ สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ประเภทอาชีวศึกษา) ซึ่งหมายถึงสถานศึกษาที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 (ปวช.) เป็นหลักสูตรหลังจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า เพื่อใช้ในการจัดการศึกษาด้านวิชาชีพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และเพื่อยกระดับการศึกษาวิชาชีพของบุคคลให้สูงขึ้น เช่น สถานศึกษา/สถาบันการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา (สอศ.)

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประเภทอาชีวศึกษา สามารถนำเนื้อหาเรื่องสรรพัญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม ไปบูรณาการตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 (ปวช.) ซึ่งมีโครงสร้างหลักสูตรแบ่งเป็น 3 หมวดวิชา และกิจกรรมเสริมหลักสูตร ดังนี้

(1) หมวดวิชาสมรรถนะแกนกลาง ประกอบด้วย 6 กลุ่มวิชา ได้แก่ 1) กลุ่มวิชาภาษาไทย 2) กลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศ 3) กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ 4) กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ 5) กลุ่มวิชาสังคมศึกษา 6) กลุ่มวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา

ตารางที่ 2 การบูรณาการประเด็นสรรพัญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม ในหมวดวิชาสมรรถนะแกนกลาง ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 (ปวช.)

ประเด็น	กลุ่มวิชา (หลัก)	กลุ่มวิชา (สนับสนุน)
สรรพัญญะ	1. กลุ่มวิชาภาษาไทย 2. กลุ่มวิชาสังคมศึกษา	1. กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ 2. กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์
เกษตรอินทรีย์	1. กลุ่มวิชาสังคมศึกษา 2. กลุ่มวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา	1. กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ 2. กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ 3. กลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศ
เส้นทางวัฒนธรรม	1. กลุ่มวิชาสังคมศึกษา 2. กลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศ	1. กลุ่มวิชาภาษาไทย 2. กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ 3. กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ 4. กลุ่มวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา

(2) หมวดวิชาสมรรถนะวิชาชีพ สามารถนำประเด็นสรรพัญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม ไปบูรณาการในรายวิชาโครงการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ ซึ่งเป็นรายวิชาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า บูรณาการความรู้ ทักษะและ ประสบการณ์จากสิ่งที่ได้เรียนรู้ ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ตามความถนัดและความสนใจ

(3) หมวดวิชาเลือกเสรี

(4) กิจกรรมเสริมหลักสูตร (2 ชม./สัปดาห์ ไม่นับหน่วยกิต) ที่มุ่งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ระเบียบวินัยการต่อต้านความรุนแรง สารเสพติดและการทุจริต เสริมสร้างการเป็นพลเมืองไทยและพลโลกในด้านการรักชาติ เทิดทูนพระมหากษัตริย์ ส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ทุนบำรุงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย ปลูกฝังจิตสำนึก และจิตอาสา ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทำประโยชน์ต่อชุมชนและท้องถิ่น

นอกจากนี้ สถานศึกษา/สถาบันอาชีวศึกษา (ปวช.) ยังสามารถ “พัฒนารายวิชาเพิ่มเติม” ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นสรรพัญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม ในหมวดวิชาต่างๆ ทั้งหมวดวิชาสมรรถนะแกนกลาง หมวดวิชาสมรรถนะวิชาชีพ และหมวดวิชาเลือกเสรี ด้วยก็ได้

2.2) การศึกษานอกระบบ สถานศึกษาที่จัดการศึกษานอกระบบ ได้แก่ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) สามารถนำประเด็นสรักญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรมไปบูรณาการในสาระการเรียนรู้และรายวิชา ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นอกจากนี้ สถานศึกษายังสามารถนำไปกำหนดเป็นรายวิชาเลือกของสถานศึกษาที่สามารถกำหนดได้ตามความต้องการของสถานศึกษา โดยพัฒนาหลักสูตรขึ้นเองได้ หรือนำไปบูรณาการกับกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.) เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566 โดยมีผลใช้บังคับ ตั้งแต่วันที่ 19 พฤษภาคม 2566 เป็นต้นไป ส่งผลให้พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 และการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นอันสิ้นสุดลง ซึ่งในขณะนี้ เป็นห้วงที่กระทรวงศึกษาธิการจะต้องดำเนินการจัดทำ “หลักสูตรส่งเสริมการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2566” ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566 ดังกล่าว อย่างไรก็ตาม สำนักงาน กศน. ได้กำหนดกรอบเนื้อหาวิชาหลักสูตร ประกอบด้วย 8 กลุ่มสาระวิชา ได้แก่ 1) สาระวิชาภาษาไทย 2) สาระวิชาภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) 3) สาระวิชาคณิตศาสตร์ 4) สาระวิชาวิทยาศาสตร์ 5) สาระวิชาเทคโนโลยีดิจิทัล 6) สาระวิชาการงานอาชีพ 7) สาระวิชาสุขภาวะและศิลปะ 8) สาระวิชาสังคมศึกษา ประวัติศาสตร์ และหน้าที่พลเมือง ซึ่งเมื่อพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566 มีผลใช้บังคับ หน่วยงานในระดับภูมิภาค ได้แก่ สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม (สำนักงาน กศน.จังหวัดเดิม) หน่วยส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ ศูนย์การเรียนรู้ระดับตำบล ก็สามารถนำกลุ่มสาระวิชาทั้ง 8 กลุ่มสาระไปบูรณาการเนื้อหาในประเด็นสรักญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม ได้ตามความเหมาะสม ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 การบูรณาการประเด็นสรักญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม

ในสาระการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2551 และ (ร่าง) หลักสูตรส่งเสริมการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2566

ประเด็น	สาระการเรียนรู้ (หลัก)		สาระการเรียนรู้ (สนับสนุน)	
	หลักสูตร 2551	(ร่าง) หลักสูตร 2566 (ใหม่)	หลักสูตร 2551	(ร่าง) หลักสูตร 2566 (ใหม่)
สรักญะ	1) สาระความรู้พื้นฐาน (ภาษาไทย) 2) สาระการพัฒนาสังคม	1) สาระวิชาภาษาไทย 2) สาระวิชาสังคมศึกษา ประวัติศาสตร์ และหน้าที่พลเมือง 3) สาระวิชาเทคโนโลยีดิจิทัล	1) สาระทักษะการเรียนรู้ 2) สาระความรู้พื้นฐาน (คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี) 3) สาระการประกอบอาชีพ	1) สาระวิชาการงานอาชีพ
เกษตรอินทรีย์	1) สาระการประกอบอาชีพ	1) สาระวิชาการงานอาชีพ	1) สาระทักษะการเรียนรู้	1) สาระวิชาสังคมศึกษา ประวัติศาสตร์ และหน้าที่พลเมือง

ประเด็น	สาระการเรียนรู้ (หลัก)		สาระการเรียนรู้ (สนับสนุน)	
	หลักสูตร 2551	(ร่าง) หลักสูตร 2566 (ใหม่)	หลักสูตร 2551	(ร่าง) หลักสูตร 2566 (ใหม่)
	2) สาระทักษะการดำเนินชีวิต	2) สาระวิชาสุขภาวะและศิลปะ 3) สาระวิชาเทคโนโลยีดิจิทัล	2) สาระความรู้พื้นฐาน (คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และ เทคโนโลยี) 3) สาระการพัฒนาสังคม	2) สาระวิชาคณิตศาสตร์ 3) สาระวิชาวิทยาศาสตร์
เส้นทางวัฒนธรรม	1) สาระทักษะการเรียนรู้ 2) สาระการประกอบอาชีพ 3) สาระการพัฒนาสังคม	1) สาระวิชาสังคมศึกษา ประวัติศาสตร์ และหน้าที่พลเมือง 2) สาระวิชาสุขภาวะและศิลปะ 3) สาระวิชาภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) 4) สาระวิชาการงานอาชีพ 5) สาระวิชาเทคโนโลยีดิจิทัล	1) สาระความรู้พื้นฐาน (ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และ เทคโนโลยี) 2) สาระทักษะการดำเนินชีวิต	1) สาระวิชาภาษาไทย 2) สาระวิชาคณิตศาสตร์ 3) สาระวิชาวิทยาศาสตร์

(พิจารณาความเชื่อมโยงหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ตามตารางที่ 8 ภาคผนวก ค)

2.2.2 การศึกษาระดับอุดมศึกษา

การศึกษาระดับอุดมศึกษาแบ่งเป็นสองระดับ คือ ระดับต่ำกว่าปริญญา (ประกาศนียบัตรหรืออนุปริญญา ที่เรียนภายหลังที่จบการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว) และระดับปริญญา

1) การศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา (ประกาศนียบัตรหรืออนุปริญญา) ในที่นี้จะกล่าวถึงสถานศึกษา/สถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2563 (ปวส.) ซึ่งเป็นหลักสูตรสำหรับผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า และผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือเทียบเท่า โดยสถานศึกษา/สถาบันอาชีวศึกษา คือหน่วยงานที่จัดการศึกษาในระดับนี้

สำหรับการบูรณาการเนื้อหาเรื่องสรภัญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2563 (ปวส.) สามารถดำเนินการคล้ายคลึงกับหลักสูตรในระดับปวช. โดยบูรณาการใน 3 หมวดวิชา กิจกรรมเสริมหลักสูตร และกำหนดเป็นรายวิชาเพิ่มเติม ดังนี้

(1) หมวดวิชาสมรรถนะแกนกลาง ประกอบด้วย 6 กลุ่มวิชา ได้แก่ 1.1) กลุ่มวิชาภาษาไทย 1.2) กลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศ 1.3) กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ 1.4) กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ 1.5) กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ 1.6) กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์

ตารางที่ 4 การบูรณาการประเด็นสรักญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม ในหมวดวิชาสมรรถนะแกนกลาง ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2563 (ปวส.)

ประเด็น	กลุ่มวิชา (หลัก)	กลุ่มวิชา (สนับสนุน)
สรักญญะ	1. กลุ่มวิชาภาษาไทย 2. กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ 3. กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	1. กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ 2. กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์
เกษตรอินทรีย์	1. กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์	1. กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ 2. กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ 3. กลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศ 4. กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์
เส้นทางวัฒนธรรม	1. กลุ่มวิชาสังคมศึกษา 2. กลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศ 3. กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	1. กลุ่มวิชาภาษาไทย 2. กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ 3. กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์

(2) หมวดวิชาสมรรถนะวิชาชีพ สามารถนำประเด็นสรักญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม ไปบูรณาการในรายวิชาโครงการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ ซึ่งเป็นรายวิชาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า บูรณาการความรู้ ทักษะและ ประสบการณ์จากสิ่งที่ได้เรียนรู้ ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองตามความถนัดและความสนใจ

(3) หมวดวิชาเลือกเสรี

(4) กิจกรรมเสริมหลักสูตร (2 ชั่วโมง/สัปดาห์ ไม่นับหน่วยกิต) ที่มุ่งปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม ระเบียบวินัยการต่อต้านความรุนแรง สารเสพติดและการทุจริต เสริมสร้างการเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ในด้านการรักชาติ เทิดทูนพระมหากษัตริย์ ส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข ทุนบารุงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย ปลูกฝังจิตสำนึก และจิตอาสา ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทำประโยชน์ต่อชุมชนและท้องถิ่น

นอกจากนี้ สถานศึกษา/สถาบันอาชีวศึกษา (ปวส.) ยังสามารถ “พัฒนารายวิชาเพิ่มเติม” ที่เกี่ยวข้อง กับประเด็นสรักญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม ในหมวดวิชาต่างๆ ทั้งหมวดวิชาสมรรถนะแกนกลาง หมวดวิชาสมรรถนะวิชาชีพ และหมวดวิชาเลือกเสรี ด้วยก็ได้

2. การศึกษาระดับปริญญา การศึกษาในระดับปริญญาในที่นี้มุ่งเน้นไปที่การศึกษาในระดับปริญญาตรี ซึ่งหน่วยงานที่จัดการศึกษาในระดับปริญญาตรี สามารถนำเอาเนื้อสาระในประเด็น สรรักญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม ไปบูรณาการใน “หมวดวิชาศึกษาทั่วไป” ตามประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2565 ประกาศ ณ วันที่ 18 กรกฎาคม 2565 ซึ่งหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เป็นหมวดวิชาที่เสริมสร้างความเป็นมนุษย์ให้พร้อมสำหรับโลกใน

ปัจจุบันและอนาคต เป็นผู้ใฝ่รู้ และมีทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 อย่างครบถ้วน เป็นผู้ตระหนักรู้ถึง การบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหา เป็นผู้ที่สามารถสร้างโอกาสและคุณค่าให้ตนเอง และสังคม รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและของโลก เป็นบุคคลที่ดำรงตนเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง มีจริยธรรมและยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้อง รู้คุณค่าและรักษาชาติกำเนิด ร่วมมือรวมพลังเพื่อสร้างสรรค์และพัฒนา สังคมอย่างยั่งยืน และเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคม

นอกจากนี้ สถาบันอุดมศึกษายังสามารถนำประเด็นทั้ง 3 ประเด็น ไปบูรณาการใน “หมวดวิชาเลือกเสรี” ซึ่งเป็นวิชาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ตามที่ตนเองถนัดหรือสนใจ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือก เรียนรายวิชาใดๆ ในหลักสูตรระดับปริญญาตรีตามที่สถาบันอุดมศึกษากำหนด

2.3 การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นหรือหลักสูตรสถานศึกษา

นอกจากการนำเนื้อหาประเด็นสรรักญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม ไปบูรณาการใน สารการเรียนรู้หรือรายวิชาตามหลักสูตรแกนกลางฯ แล้ว หน่วยงานทางการศึกษาซึ่งเป็นต้นสังกัด ในระดับภูมิภาคยังสามารถจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น หรือกำหนดกรอบหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อกำหนด สารการเรียนรู้ในระดับท้องถิ่น สู่การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้วยก็ได้

สถานศึกษาสามารถนำเป้าหมายและจุดเน้นตามหลักสูตรท้องถิ่นหรือกรอบหลักสูตรท้องถิ่น ไปใช้ในการกำหนดวิสัยทัศน์ จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จัดทำรายวิชาเพิ่มเติม รวมถึงการกำหนดการวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ระดับสถานศึกษาและระดับชั้นเรียน อย่างไรก็ตาม ความเข้มข้นของเนื้อหาสาระและ รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ให้เป็นไปตามความเหมาะสมของการเรียนรู้ในแต่ละระดับและช่วงวัย โดยมุ่งเน้นในมิติการเรียนรู้จากชุมชนท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ผ่านกลไกของคณะกรรมการสถานศึกษา หรือกลไกการบูรณาการการศึกษาตามบริบทของสถานศึกษาและ ภูมิสังคมนั้น ๆ

ตารางที่ 5 ตัวอย่างเนื้อหาสาระหรือประเด็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ที่สามารถนำไปกำหนด ในหลักสูตรท้องถิ่นหรือหลักสูตรสถานศึกษา

ประเด็น	เป้าหมาย	(ตัวอย่าง) เนื้อหาสาระในหลักสูตร
สรรักญะ	1. ผู้เรียนจังหวัดมหาสารคาม มีความรู้ความเข้าใจในเรื่อง สรรักญะของชุมชนท้องถิ่น	1.1 ความหมายของสรรักญะ 1.2 ความสำคัญของสรรักญะ 1.3 ประเภทของสรรักญะ 1.4 สรรักญะอีสาน 1.5 สรรักญะชุมชนท้องถิ่น ตำบล/หมู่บ้าน..... 1) มีสรรักญะอะไรบ้าง (จำแนกประเภท ผู้ประพันธ์ ผู้ขับร้อง) 2) สรรักญะมีลักษณะอย่างไร 3) จุดกำเนิด/แหล่งกำเนิดสรรักญะคืออะไร หรือจากใคร 4) ความสำคัญของสรรักญะต่อชุมชนท้องถิ่น

ประเด็น	เป้าหมาย	(ตัวอย่าง) เนื้อหาสาระในหลักสูตร
		5) สรรักญะถูกนำไปใช้อย่างไร เช่น สถานที่ใด เหตุการณ์ใด 6) ประชาชน/ผู้รู้ เรื่องสรรักญะในชุมชนท้องถิ่น มีจำนวนเท่าใด มีใครบ้าง แต่ละคนถนัดสรรักญะด้านใด 7) การจัดทำแผนที่เดินดิน เรื่องสรรักญะในชุมชนท้องถิ่น 1.6 วิธีการทางประวัติศาสตร์ ในการศึกษา สรรักญะชุมชนท้องถิ่น 1.7 วิธีการจัดการองค์ความรู้เรื่องสรรักญะในชุมชนท้องถิ่น
	2. ผู้เรียนจังหวัดมหาสารคาม สามารถขับร้องสรรักญะได้	2.1 บทร้องสรรักญะ เช่น สรรักญะที่เกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่น สรรักญะที่เป็นบทสวดมนต์ หรือ สรรักญะที่เป็นการส่งเสริมและธำรงไว้ซึ่งสถาบันหลักของชาติ (ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์) ฯลฯ 2.2 หลักการขับร้องสรรักญะ 2.3 ทำนอง/จังหวะของสรรักญะ
	3. ผู้เรียนจังหวัดมหาสารคาม สามารถประพันธ์สรรักญะได้	3.1 รูปแบบฉันทลักษณ์ของบทร้องสรรักญะ เช่น ประเภทของบทร้อง การแบ่งวรรคตอน การส่งสัมผัส ความยาวของบท การร้อยเรียงลีลาสุนทรียภาพของฉันทลักษณ์ เป็นต้น 3.2 ภาษาและวรรณกรรมของชุมชนท้องถิ่น
	4. ผู้เรียนจังหวัดมหาสารคาม สามารถนำสรรักญะไปประยุกต์ใช้กับตนเองและสังคมได้	4.1 สุนทรียภาพของสรรักญะ สู่การประยุกต์ใช้ในการหารายได้ และการศึกษาต่อ เช่น เส้นทางอาชีพและการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น - การขับร้อง/วงดนตรีพื้นบ้าน/นักดนตรี - ศิลปะการแสดง/การเล่นประกอบ - นักเขียน/นักประพันธ์ - นักสร้างภาพยนตร์ - ยูทูบเบอร์/คอนเทนต์ครีเอเตอร์ - อาชีพสำหรับโลกยุคใหม่ ฯลฯ - การศึกษาต่อเฉพาะทาง /การศึกษาต่อในคณะที่เกี่ยวข้อง /การศึกษาจากหลักสูตรระยะสั้น (สถาบันการศึกษารัฐ/เอกชน (Credit Bank)/สถาบันพัฒนาของเอกชน/ต่างประเทศ) ฯลฯ

ประเด็น	เป้าหมาย	(ตัวอย่าง) เนื้อหาสาระในหลักสูตร
	5. จังหวัดมหาสารคามมีงานวิจัย นวัตกรรม และเทคโนโลยี สนับสนุนเรื่อง สรรักญะของชุมชนท้องถิ่น	5.1 ระเบียบวิธีการวิจัย (สำหรับเยาวชน) - การตั้งประเด็นคำถามด้านสรรักญะ - แนวคิด/ทฤษฎี/งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง - ระเบียบวิธีวิจัย/แนวทางการหาคำตอบ (อย่างง่าย) - การวิเคราะห์เชื่อมโยงปรากฏการณ์ ข้อเท็จจริงกับแนวคิด/ทฤษฎี - ข้อเสนอแนะวิจัย 5.2 การจัดทำโครงการ ชิงงาน สิ่งประดิษฐ์ ส่งเสริมสร้างสรรค์นวัตกรรม (สำหรับเยาวชน) 5.3 การใช้และพัฒนาเทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ และมีวิจารณ์ญาณ เพื่อการเรียนรู้ การหารายได้ การพัฒนาตนเอง และการบำเพ็ญงานสาธารณะประโยชน์เพื่อชุมชนท้องถิ่น
เกษตรอินทรีย์	1. ผู้เรียนจังหวัดมหาสารคามมีความรู้ความเข้าใจเรื่องเกษตรอินทรีย์	1.1 ความหมายของเกษตรกรรม 1.2 ประเภทของเกษตรกรรม 1.3 ความสำคัญของเกษตรกรรมต่อวิถีชีวิตของคนระดับชาติและระดับท้องถิ่น 1.4 ความหมายของเกษตรอินทรีย์ 1.5 การเปลี่ยนแปลงการทำเกษตร จากเกษตรดั้งเดิม สู่เกษตรปลอดภัย และเกษตรอินทรีย์ 1.6 ความสำคัญของการทำเกษตรอินทรีย์ 1) สร้างความยั่งยืนให้กับทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม 2) สร้างความยั่งยืนด้านสุขภาพ 3) กระแสการบริโภคอาหารในโลกยุคใหม่ ฯลฯ 1.7 การทำเกษตรกรรมของคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบล/หมู่บ้าน..... 1) มีการทำเกษตรอะไรบ้าง (จำแนกประเภท) 2) เกษตรกรรมแต่ละประเภทมีลักษณะอย่างไร 3) พัฒนาการของเกษตรกรรมในชุมชนท้องถิ่น 4) ความสำคัญของเกษตรกรรมต่อชุมชนท้องถิ่น 5) วิธีการทำเกษตรแต่ละประเภทในชุมชนท้องถิ่น 6) ทรัพยากรสำคัญและการบริหารทรัพยากรสำหรับการเกษตรในชุมชนท้องถิ่น 7) ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรในชุมชนท้องถิ่น

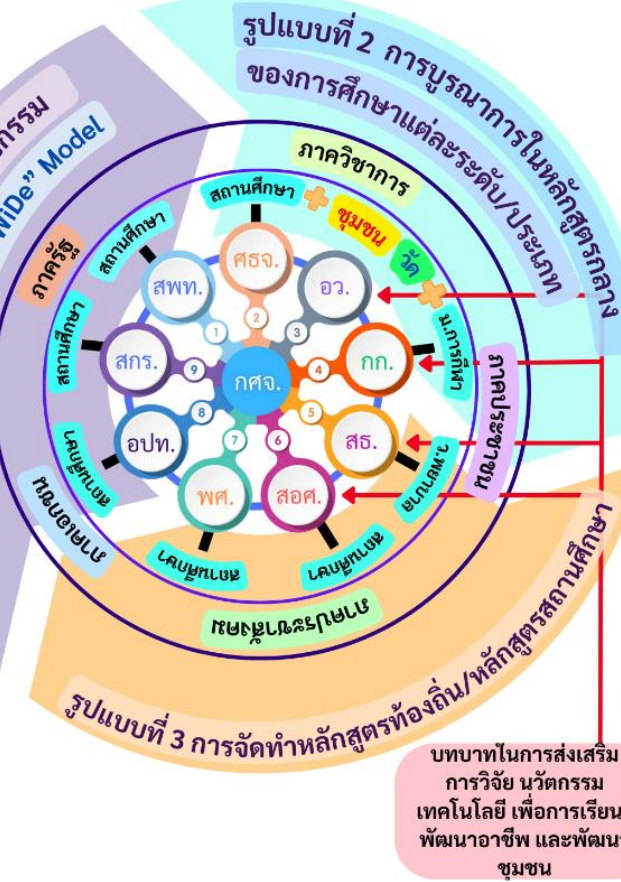
ประเด็น	เป้าหมาย	(ตัวอย่าง) เนื้อหาสาระในหลักสูตร
		8) การขายสินค้าทางการเกษตร/ตลาดที่รองรับสินค้าเกษตรของคนในชุมชนท้องถิ่น 9) รายได้ของภาคการเกษตรในชุมชนท้องถิ่น (เปรียบเทียบรายปีย้อนหลัง) 10) ประชาชน/ผู้รู้ เรื่องการเกษตรในชุมชนท้องถิ่น มีจำนวนเท่าใด มีใครบ้าง แต่ละคนถนัดการเกษตรด้านใด 11) การจัดทำแผนที่เดินดิน เรื่องการทำเกษตร/ทรัพยากรธรรมชาติ/ประชาชน ผู้รู้ทางการเกษตรในชุมชนท้องถิ่น 1.8 วิธีการทางประวัติศาสตร์ ในการศึกษาการทำเกษตรกรรมของคนในชุมชนท้องถิ่น 1.9 วิธีการจัดการองค์ความรู้เรื่องการทำเกษตรดั้งเดิม/เกษตรอินทรีย์ในชุมชนท้องถิ่น 1.10 วิธีการทำเกษตรอินทรีย์ (สำหรับเยาวชน)
	2. ผู้เรียนจังหวัดมหาสารคามสามารถนำองค์ความรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์ไปประยุกต์ใช้ได้	2.1 การปลูกพืชด้วยวิถีอินทรีย์ - ผักสวนครัว - ข้าว - พืชเศรษฐกิจ เช่น อ้อย ข้าวโพด มันสำปะหลัง ฯลฯ - สมุนไพร - ไม้ยืนต้น - ไม้ดอกไม้ประดับ 2.2 การทำปุ๋ยอินทรีย์ 2.3 การทำประมงอินทรีย์ 2.4 การทำผลิตภัณฑ์อินทรีย์ เช่น ปุยอินทรีย์ ฯลฯ 2.6 การทำเกษตรอินทรีย์แบบผสมผสาน ตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หรือโคก หนอง นา โมเดล
	3. ผู้เรียนจังหวัดมหาสารคามสามารถนำองค์ความรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์ไปประกอบอาชีพ หารายได้ หรือพัฒนาตนเองได้	3.1 การแปรรูป/การเพิ่มมูลค่า/การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ผลผลิตจากเกษตรอินทรีย์ 3.2 การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เช่น หลักเกณฑ์และวิธีการขอรับรองเกษตรอินทรีย์ 3.3 การตลาด/การขายสินค้าด้านเกษตรอินทรีย์ 3.4 เส้นทางอาชีพและการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น - เกษตรกรยุคใหม่

ประเด็น	เป้าหมาย	(ตัวอย่าง) เนื้อหาสาระในหลักสูตร
		- งานราชการ เช่น นักวิชาการเกษตร นักวิชาการประมง นักวิชาการสัตวบาล เป็นต้น - ผู้ประกอบการด้านสินค้าเกษตรอินทรีย์ ฯลฯ - การศึกษาต่อเฉพาะทาง / การศึกษาต่อในคณะที่เกี่ยวข้อง / การศึกษาจากหลักสูตรระยะสั้น (สถาบันการศึกษารัฐ/เอกชน (Credit Bank)/ สถาบันพัฒนาของเอกชน/ต่างประเทศ) ฯลฯ
	4. จังหวัดมหาสารคามมีงานวิจัย นวัตกรรม และเทคโนโลยี ที่สนับสนุนเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์ของชุมชนท้องถิ่น	4.1 ระเบียบวิธีการวิจัย (สำหรับเยาวชน) - การตั้งประเด็นคำถามด้านเกษตรอินทรีย์ - แนวคิด/ทฤษฎี/งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง - ระเบียบวิธีวิจัย/แนวทางการหาคำตอบ (อย่างง่าย) - การวิเคราะห์เชื่อมโยงปรากฏการณ์ ข้อเท็จจริงกับแนวคิด/ทฤษฎี - ข้อเสนอแนะวิจัย 4.2 การจัดทำโครงการงาน ชิงงาน สิ่งประดิษฐ์ สู่การสร้างสรค์นวัตกรรมด้านเกษตรอินทรีย์ (สำหรับเยาวชน) 4.3 การใช้และพัฒนาเทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ และมีวิจารณ์ญาณ ด้านการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ เพื่อการเรียนรู้ การหารายได้ การพัฒนาตนเอง และการบำเพ็ญงานสาธารณะประโยชน์ เพื่อชุมชนท้องถิ่น
เส้นทางวัฒนธรรม	1. ผู้เรียนจังหวัดมหาสารคามมีความรู้ความเข้าใจเรื่องวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น	1.1 ความหมายของวัฒนธรรมและวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น 1.2 วัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นมหาสารคาม (จำแนกประเภท) 1.3 วัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น ตำบล/หมู่บ้าน..... 1) มีวัฒนธรรมอะไรบ้าง (จำแนกประเภท/เกิดขึ้นที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร/มีพัฒนาการอย่างไร) 2) ความสำคัญของวัฒนธรรมดังกล่าวที่มีต่อชุมชนท้องถิ่น 3) ปราชญ์/ผู้รู้ ด้านวัฒนธรรมในชุมชนท้องถิ่น มีจำนวนเท่าใด มีใครบ้าง แต่ละคนถนัด/เชี่ยวชาญด้านใด

ประเด็น	เป้าหมาย	(ตัวอย่าง) เนื้อหาสาระในหลักสูตร
		4) การจัดทำแผนที่เดินดิน เรื่องวัฒนธรรมในชุมชนท้องถิ่น 1.4 วิธีการทางประวัติศาสตร์ ในการศึกษาวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น และสายสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนใกล้เคียง
	2. ผู้เรียนจังหวัดมหาสารคามสามารถรวบรวมและสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นได้	2.1 การรวบรวมองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น 2.2 การจัดระบบองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น 2.3 การถ่ายทอด/สื่อสารองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น 2.4 การใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น 2.5 การร้อยเรียงสายสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมกับชุมชนใกล้เคียง
	3. ผู้เรียนจังหวัดมหาสารคามสามารถเผยแพร่เรื่องราว/องค์ความรู้ทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นต่อสาธารณชนได้	3.1 การสื่อสารทางวัฒนธรรมในยุคสมัยใหม่ 3.2 Soft Power ทางวัฒนธรรม 3.3 ภาษาอังกฤษหรือภาษาที่สามเพื่อการสื่อสารทางวัฒนธรรม 3.4 ทักษะการเป็นมัคคุเทศก์ทางวัฒนธรรม
	4. ผู้เรียนจังหวัดมหาสารคามสามารถต่อยอดเรื่องเส้นทางวัฒนธรรมสู่การพัฒนาอาชีพหารายได้ หรือพัฒนาตนเองได้	4.1 การพัฒนาวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นให้เป็นสินค้าทางวัฒนธรรม 4.2 ความคิดสร้างสรรค์ต่อการพัฒนาสินค้าทางวัฒนธรรม 4.3 การแปรรูป/การเพิ่มมูลค่า/การพัฒนาผลิตภัณฑ์ 4.4 การตลาด/การขายสินค้า 4.5 เส้นทางอาชีพและการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น - มัคคุเทศก์ - ธุรกิจและงานบริการด้านการท่องเที่ยว - งานราชการ เช่น นักวิชาการวัฒนธรรม นักพัฒนาการท่องเที่ยว นักโบราณคดี นักประชาสัมพันธ์ เป็นต้น - ผู้ประกอบการด้านสินค้าทางวัฒนธรรม หรือด้านการท่องเที่ยว

ประเด็น	เป้าหมาย	(ตัวอย่าง) เนื้อหาสาระในหลักสูตร
		- การศึกษาต่อเฉพาะทาง / การศึกษาต่อในคณะที่เกี่ยวข้อง / การศึกษาจากหลักสูตรระยะสั้น (สถาบันการศึกษารัฐ/เอกชน (Credit Bank)/ สถาบันพัฒนาของเอกชน/ต่างประเทศ) ฯลฯ
	5. จังหวัดมหาสารคามมีงานวิจัย นวัตกรรม และเทคโนโลยี สนับสนุนเรื่องเส้นทางวัฒนธรรม	5.1 ระเบียบวิธีการวิจัย (สำหรับเยาวชน) - การตั้งประเด็นคำถามด้านวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น - แนวคิด/ทฤษฎี/งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง - ระเบียบวิธีวิจัย/แนวทางการหาคำตอบ (อย่างง่าย) - การวิเคราะห์เชื่อมโยงปรากฏการณ์ ข้อเท็จจริงกับแนวคิด/ทฤษฎี - ข้อเสนอฐานวิจัย 4.2 การจัดทำโครงการงาน ชี้นงาน สิ่งประดิษฐ์สู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น (สำหรับเยาวชน) 4.3 การใช้และพัฒนาเทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ และมีวิจารณ์ญาณ ด้านวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น เพื่อการเรียนรู้ การหารายได้ การพัฒนาตนเอง และการบำเพ็ญงานสาธารณะประโยชน์เพื่อชุมชนท้องถิ่น

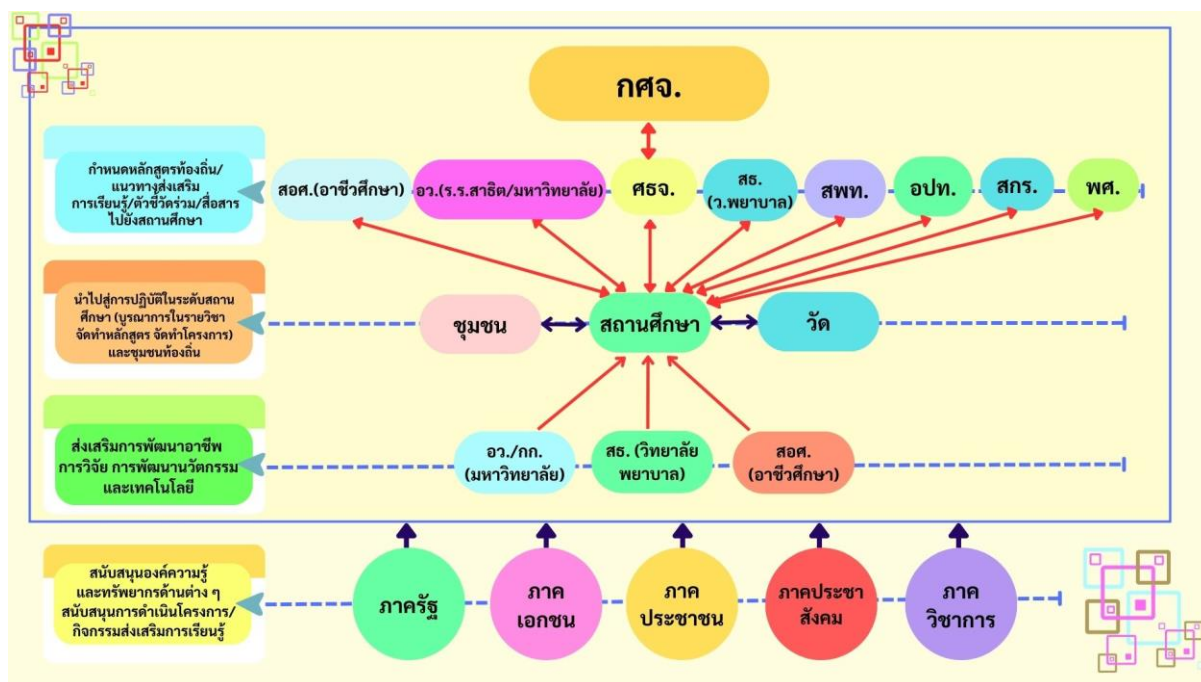
ส่วนที่ 3 กลไกการดำเนินงานและบทบาทของหน่วยงาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้

ภาพที่ 2 กลไกการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ประเด็น สรภัญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม ของจังหวัดมหาสารคาม

การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาจังหวัดมหาสารคาม พ.ศ.2566-2570
มิติประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเด็นสภัญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทาง
วัฒนธรรม มีกลไกในการขับเคลื่อนโดยอาศัยอำนาจของคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม
(กศจ.มหาสารคาม) ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดมหาสารคาม เป็นประธานกรรมการ เมื่อ กศจ.มหาสารคามกำหนด
แนวทางการจัดการศึกษาและประกาศใช้แล้ว หน่วยงานทางการศึกษาซึ่งเป็นต้นสังกัดในระดับภูมิภาคอาทิ
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม (ศจ.มหาสารคาม) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
มหาสารคาม เขต 1-3 (สพป.มหาสารคาม 1-3) สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
(สพม.มค.) สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดมหาสารคาม (สอศ.) สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม
(พศ.) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมหาสารคาม และวิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม (สธ.) สำนักงานการ
ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดมหาสารคาม และมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตมหาสารคาม (กก.)
องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมหาสารคาม (อปท.) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และมหาวิทยาลัยราชภัฏ
มหาสารคาม (อว.) สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม (สกร.) มีหน้าที่สร้างการรับรู้ การตระหนัก
รู้ให้แก่สถานศึกษาในสังกัด รวมถึงการกำหนดเป็นหลักสูตรท้องถิ่นและแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้

มีการนำสู่การปฏิบัติอย่างเห็นผลและเป็นรูปธรรม ในส่วนของสถานศึกษาเมื่อรับทราบแนวปฏิบัติของหน่วยงานต้นสังกัดแล้ว ให้ดำเนินการโดยนำประเด็นการพัฒนาไปกำหนดในมาตรฐานการศึกษา แผนพัฒนาการจัดการศึกษา แผนปฏิบัติการของสถานศึกษา รวมถึงกำหนดเป็นหลักสูตรของสถานศึกษา เป็นต้น อย่างไรก็ตาม กลไกการขับเคลื่อนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคประชาสังคม และภาควิชาการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ภาพที่ 3 บทบาทการดำเนินงานของหน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ประเด็น สรภัญญะ เกษตรอินทรีย์และเส้นทางวัฒนธรรม ของจังหวัดมหาสารคาม

3.1 คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม (กศจ.มหาสารคาม)

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด ตามคำสั่งที่ 19/2560 เรื่อง การปฏิรูปการศึกษา ในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ 3 เมษายน 2560 และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมคำสั่งหัวหน้า คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 19/2560 เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ 3 เมษายน พุทธศักราช 2560 พ.ศ.2565

- 1) ข้อ 8 (2) กำหนดให้คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด มีหน้าที่ “กำหนดยุทธศาสตร์ แนวทางการจัดการศึกษา และการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท...”
- 2) ข้อ 8 (4) พิจารณาและให้ความเห็นชอบกรอบการประเมินผลการปฏิบัติงานและตัวชี้วัดในการดำเนินงานในลักษณะตัวชี้วัดร่วมของส่วนราชการหรือหน่วยงาน และสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ
- 3) ข้อ 8 (6) กำกับ เร่งรัด ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของส่วนราชการหรือหน่วยงานและสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

ตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดข้างต้น กศจ.มหาสารคาม จึงมีบทบาทในการดำเนินการ การส่งเสริม สนับสนุน ดังนี้

3.1.1 การส่งเสริม สนับสนุน การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาจังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. 2566-2570 ไปสู่การปฏิบัติ

3.1.2 กำหนดแนวทางการพัฒนาการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาฯ ในมิติประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเด็นสรภัญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม

3.1.3 การกำหนดตัวชี้วัดร่วมเพื่อให้ส่วนราชการ หน่วยงาน และสถานศึกษานำไปขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ และเป็นเครื่องมือในการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน

3.1.4 การดำเนินการกำกับ เร่งรัด ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานทางการศึกษา ในการดำเนินงาน

3.1.5 การส่งเสริม สนับสนุน ให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานทางการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั่วทั้งจังหวัด เพื่อให้การศึกษาในมิติประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเด็นสรภัญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม เป็นอัตลักษณ์การศึกษาของจังหวัดมหาสารคาม

3.2 สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม

3.2.1 ดำเนินการจัดทำแนวทางการพัฒนาการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาจังหวัดมหาสารคาม พ.ศ.2566-2570 ในมิติประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเด็นสรภัญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม โดยผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม

3.2.2 ดำเนินการสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ และสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานทางการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดมหาสารคาม

3.2.3 ดำเนินการจัดทำตัวชี้วัดร่วม เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษามิติประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเด็นสรภัญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม ไปสู่การปฏิบัติ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม

3.2.4 ส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานทางการศึกษา เพื่อให้การขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษามิติประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเด็นสรภัญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม บรรลุตามวัตถุประสงค์

3.2.5 บูรณาการ ประสานความร่วมมือ และสร้างเครือข่าย ร่วมกับหน่วยงานทางการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษามิติประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเด็นสรภัญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม ไปสู่การปฏิบัติอย่างเห็นผลเป็นรูปธรรม

3.2.6 กำหนดแนวทางการติดตามตามตัวชี้วัดร่วม การรายงาน และประเมินผลยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาจังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. 2566-2570 มิติประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเด็นสรภัญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม รวมถึงดำเนินการประสานและชี้แจงแนวทางไปยังหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัด

3.2.7 ดำเนินการนิเทศเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาจังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. 2566-2570 มิติประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเด็นสรภัญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรมสู่การปฏิบัติในระดับหน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษา

3.2.8 ดำเนินการติดตามตัวชี้วัดร่วม โดยให้หน่วยงานทางการศึกษาเป็นผู้รายงานการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาจังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. 2566-2570 มิติประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเด็นสรภัญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม

3.2.9 รายงานผลการติดตามและประเมินผล ต่อคณะอนุกรรมการศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม ที่เกี่ยวข้อง และคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม

3.2.10 วิเคราะห์ผลการดำเนินงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับหน่วยงานทางการศึกษาและหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

3.2.11 ดำเนินการในภารกิจอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.3 หน่วยงานทางการศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดในส่วนภูมิภาคที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งในระบบและนอกระบบ ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษา (สพป./สพม.) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม (พศ.) สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม (สกร.) สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดมหาสารคาม (สอศ.) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (โรงเรียนสาธิตฯ) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (โรงเรียนสาธิตฯ) ให้ดำเนินการดังนี้

3.3.1 นำยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาจังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. 2566-2570 มิติประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเด็นสรรักญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม ไปกำหนดในแผนการศึกษาของหน่วยงาน

3.3.2 ดำเนินการตามตัวชี้วัดร่วม เพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาจังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. 2566-2570 มิติประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเด็นสรรักญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม ไปสู่การปฏิบัติ

3.3.3 ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ ประสานแผน และตัวชี้วัดร่วม ไปยังสถานศึกษาในสังกัด เพื่อให้สถานศึกษานำยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาจังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. 2566-2570 มิติประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเด็นสรรักญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม ไปกำหนดในแผนการศึกษาของสถานศึกษา และดำเนินการตามตัวชี้วัดร่วม

3.3.4 ร่วมกับสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและหลักสูตรสถานศึกษา ประเด็นสรรักญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม

3.3.5 ดำเนินการนิเทศสถานศึกษา เพื่อให้ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาจังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. 2566-2570 มิติประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเด็นสรรักญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม ตามตัวชี้วัดร่วม

3.3.6 หน่วยงานทางการศึกษา ดำเนินการติดตามตามตัวชี้วัดร่วม จากสถานศึกษาในสังกัด และรายงานผลการติดตามตัวชี้วัดร่วม รวมถึงนำผลการประเมินตามตัวชี้วัดร่วมไปดำเนินการทบทวนปรับปรุง การพัฒนาการเรียนรู้

3.3.7 ส่งเสริมและพัฒนารูปแบบ กลไก ที่เอื้อต่อการพัฒนาศึกษาของสถานศึกษาในสังกัด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาจังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. 2566-2570 มิติประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเด็นสรรักญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทาง วัฒนธรรม

3.3.8 บูรณาการ สร้างเครือข่าย และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานทางการศึกษาอื่นและภาค ส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาจังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. 2566-2570

มติประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเด็นสรภัญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม

3.3.9 ดำเนินการในการกิจอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.4 สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการดังนี้

3.4.1 นายุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาจังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. 2566-2570 มติประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเด็นสรภัญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม ไปกำหนดเป็นอัตลักษณ์ของสถานศึกษาในมิติการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น และนำไปกำหนดเป็นส่วนหนึ่งของ

- 1) มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
- 2) แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
- 3) แผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา

ซึ่งสถานศึกษาจำเป็นต้องจัดทำข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องในประเด็นดังกล่าว เพื่อตอบ ตัวชี้วัดร่วม ตัวชี้วัดของสถานศึกษา และเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์คุณภาพการศึกษาที่เกิดต่อผู้เรียนและคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา รวมไปถึงการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสถานศึกษา

3.4.2 นำประเด็นการพัฒนาศึกษา เรื่อง สรภัญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม ไปกำหนดเป็นหลักสูตรสถานศึกษา บูรณาการองค์ความรู้กับสาระการเรียนรู้หรือรายวิชา กำหนดรายวิชาเพิ่มเติม บูรณาการในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จัดทำกิจกรรมเสริมหลักสูตร จัดทำโครงการ/กิจกรรมของสถานศึกษา หรือบูรณาการกับวิถีชีวิตในสถานศึกษา

3.4.3 กำหนดการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่เกิดจากการพัฒนาการเรียนรู้ในเรื่อง สรภัญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม เพื่อนำไปวัดและประเมินผลตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา

3.4.4 ดำเนินการนิเทศภายใน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในเรื่อง สรภัญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรมในสถานศึกษา

3.4.5 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและพัฒนาการเรียนรู้ตามตัวชี้วัดร่วม รวมถึงรายงานผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดร่วมไปยังหน่วยงานต้นสังกัดในระดับภูมิภาค

3.4.6 ส่งเสริม สนับสนุน และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้ เช่น สถานที่ ห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ เทคโนโลยี สื่อ นวัตกรรมการเรียนรู้ งบประมาณ การบริการวิชาการ ฯลฯ

3.4.7 พัฒนาเครือข่าย สร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจากทุกภาคส่วนในชุมชนและจังหวัด เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ในมติประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเด็นสรภัญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม โดยมุ่งเน้นไปที่การเรียนรู้ร่วมกับชุมชนและวัดตามแนวคิด “บวร” (บ้าน วัด โรงเรียน)

3.4.8 ดำเนินการทบทวนปรับปรุงการพัฒนาการเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3.4.9 ดำเนินการสื่อสาร เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ สร้างการรับรู้และตระหนักถึงภายในสถานศึกษา

3.4.10 ดำเนินการในการกิจอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

สำหรับการดำเนินงานของสถานศึกษาอาชีวศึกษา วิทยาลัยพยาบาล และสถาบันอุดมศึกษา นอกจากจะนำประเด็นสรณัญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม ไปขับเคลื่อนในสถานศึกษา/สถาบันการศึกษา ในรูปแบบการบูรณาการร่วมกับหลักสูตรกลางของการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษา กำหนดหลักสูตร หรือรายวิชาเพิ่มเติม บทบาทสำคัญของสถานศึกษาอาชีวศึกษา วิทยาลัยพยาบาล สถาบันอุดมศึกษา ในจังหวัดมหาสารคาม อีกประการหนึ่ง คือ บทบาท “พี่เลี้ยง” ที่ให้การสนับสนุนในด้านวิชาการและวิชาชีพ การทำวิจัย การสร้างสรรค์นวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อให้กลไกการพัฒนาการเรียนรู้ของสถานศึกษา ร่วมกับชุมชนและวัด ในมิติสรณัญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม ขับเคลื่อนไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับภารกิจตามอำนาจหน้าที่ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา และสถาบันอุดมศึกษา ดังนี้

ข้อ 7 (5) เป็นศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการให้บริการวิชาชีพแก่ชุมชนและท้องถิ่น

ข้อ 7 (6) วิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรม

ตามพระราชบัญญัติสถาบันพระบรมราชชนก พ.ศ. 2562 กำหนดไว้ในมาตรา 7 ว่าสถาบัน
มีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตและพัฒนาบุคลากรตามความต้องการของกระทรวงสาธารณสุข ให้การศึกษา ส่งเสริม
วิชาการและวิชาชีพ ทำการสอน ทำการวิจัย ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และทะนุบำรุงศิลปะและ
วัฒนธรรม นอกจากนี้ยังได้นิยามคำว่า “วิทยาลัย” คือ ส่วนราชการในสังกัดคณะ มีหน้าที่จัดการเรียนการสอน
การวิจัย การให้บริการทางวิชาการ และทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม

ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานการอุดมศึกษา พ.ศ. 2561 ประกาศ ณ วันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2561 มาตรฐานที่ 2 ด้านการวิจัยและนวัตกรรม มาตรฐานที่ 3 ด้านการบริการวิชาการ และ มาตรฐานที่ 4 ด้านศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย

ซึ่งจะเห็นว่าบทบาทของสถานศึกษาอาชีวศึกษา วิทยาลัยพยาบาล สถาบันอุดมศึกษา เป็นงานตามภารกิจของสถานศึกษาอยู่แล้ว ซึ่งสถานศึกษาและสถาบันการศึกษาสามารถสนับสนุนการดำเนินงานส่งเสริมการเรียนรู้ประเด็นสรรักญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม ของจังหวัดมหาสารคาม ดังนี้

3.5.1 การนำยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาจังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. 2566-2570 มิติประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเด็นสรรักญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม ไปกำหนดในแผนการศึกษาหรือแผนปฏิบัติการ

3.5.2 การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น หลักสูตรสถานศึกษา หรือหลักสูตรเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับประเด็นสรรักญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม

3.5.3 การบูรณาการในหลักสูตรกลางของสถานศึกษา/สถาบันการศึกษาแต่ละระดับและประเภท การศึกษา พัฒนารายวิชาเพิ่มเติม บูรณาการในหมวดวิชาเลือกเสรี หรือบูรณาการกับวิถีชีวิตในสถานศึกษา/สถาบันการศึกษา

3.5.4 การจัดทำโครงการสนับสนุน เช่น สนับสนุนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นต้น

3.5.5 การให้บริการวิชาชีพ หรือการบริการวิชาการ เพื่อสร้างโอกาสในการพัฒนาอาชีพของผู้เรียน และคนในชุมชนและสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้า ประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรม การท่องเที่ยวของผู้เรียนและชุมชนท้องถิ่น ในมิติของการส่งเสริมสรรักญะ เกษตรอินทรีย์ หรือเส้นทางวัฒนธรรม

3.5.6 การให้บริการวิชาการหรือองค์ความรู้ แก่สถานศึกษา ชุมชน และวัด เพื่อพัฒนาในเรื่องของประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเด็นสรรักญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม

3.5.7 การวิจัยชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นการวิจัยที่มีสถานศึกษา ชุมชน และวัด มีส่วนร่วมในการดำเนินการ โดยพัฒนาในเรื่องของประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเด็นสรรักญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม การยกระดับความรู้เพื่อขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ง่าย ใกล้ตัวชาวบ้าน ตอบโจทย์วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ที่แท้จริงของชาวบ้าน ทุกนวัตกรรมชุมชนที่เกิดขึ้น มาจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ที่นำมาสู่การแก้ปัญหา พัฒนาคุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อม วิถีวัฒนธรรม และเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนได้อย่างแท้จริง

3.5.8 การสร้างสรรค์นวัตกรรมหรือเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาอาชีพ การส่งเสริมทางด้านประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของคนในชุมชน ในประเด็นสรรักญะ เกษตรอินทรีย์ หรือเส้นทางวัฒนธรรม

3.5.9 ดำเนินการและรายงานตามตัวชี้วัดร่วม รวมถึงนำผลการประเมินตามตัวชี้วัดร่วมไปดำเนินการทบทวนปรับปรุงการพัฒนาศึกษา/สถาบันการศึกษา

3.5.10 ดำเนินการสื่อสาร เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ สร้างการรับรู้และตระหนักรู้ภายในสถานศึกษา/สถาบันการศึกษา

3.5.11 เป็นเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศึกษา/สถาบันการศึกษาในมิติประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเด็นสรรักญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม

3.6 ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคประชาสังคม และภาควิชาการ

การมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคประชาสังคม และภาควิชาการ เป็นการให้ความร่วมมือ โดยการ

3.6.1 ส่งเสริม สนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ เช่น งบประมาณ กำลังคน สื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยี ฯลฯ

3.6.2 ส่งเสริม สนับสนุนด้านวิชาการและองค์ความรู้

3.6.3 การช่วยเหลือ สนับสนุนด้านการส่งเสริมทางวัฒนธรรม การค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และการประกอบอาชีพ เป็นต้น

3.6.4 การจัดทำโครงการ/กิจกรรมสนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษา

ส่วนที่ 4 ตัวชี้วัดร่วม

ตัวชี้วัดร่วม หมายถึง ตัวชี้วัดตามแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มิติทางประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญา (ประเด็นสรภัญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม) จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่สามารถประเมินร่วมกันได้ทุกหน่วยงานทางการศึกษาและหน่วยงานอื่น ที่จัดการศึกษา เพื่อนำไปติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงาน เกี่ยวกับการสนับสนุน ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้ง 3 ประเด็น

ตัวชี้วัดร่วม ในที่นี้แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านเนื้อหา และด้านการบริหารจัดการ ดังนี้

ตัวชี้วัดด้านเนื้อหา

เป็นตัวชี้วัดที่บ่งชี้การบรรลุเป้าหมายของประเด็นสรภัญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม ซึ่งประกอบด้วย 14 ตัวชี้วัด ทั้งนี้ การติดตามและประเมินผล ประเมินจากผลการดำเนินงานปีการศึกษา ที่ผ่านมา

ประเด็นสรภัญญะ ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด

เป้าหมาย 1 ผู้เรียนจังหวัดมหาสารคามมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องสรภัญญะของชุมชนท้องถิ่น

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายระดับจังหวัด (ร้อยละ)				
	2566	2567	2568	2569	2570
ร้อยละของผู้เรียนที่ผ่านการประเมินผล การเรียนรู้เรื่องสรภัญญะของชุมชน ท้องถิ่น	N/A	ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 65	ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 70	ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 75	ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 80

ประเมินจากผู้เรียนระดับ/ประเภทการศึกษา

ระดับ/ประเภทการศึกษา					
ปฐมวัย	ในระบบ/นอกระบบ		ปริยัติฯ	อาชีวศึกษา	อุดมศึกษา
	ประถม	มัธยม			
✓	✓	✓	✓	✓	✓

- หมายเหตุ**
- ปีการศึกษา 2565 นักเรียน/นักศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม (อนุบาล-ป.ตรี) มีทั้งหมด 198,306 คน
 - แบบประเมินผลการเรียนรู้ จะพัฒนาร่วมกับการจัดทำโครงการจัดทำสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเป็นสื่อการเรียนรู้ ประเด็น สรภัญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม สู่สถานศึกษา
 - เนื้อหาการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ จะดำเนินการให้สอดคล้อง กับความเหมาะสมตามระดับชั้นการศึกษา และพัฒนาการตามช่วงวัย

เป้าหมาย 2 ผู้เรียนจังหวัดมหาสารคามสามารถขับร้องสรภัญญะได้

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายระดับจังหวัด (ร้อยละ)				
	2566	2567	2568	2569	2570
ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถขับร้องสรภัญญะได้	N/A	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 65	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

ประเมินจากผู้เรียนระดับ/ประเภทการศึกษา

ระดับ/ประเภทการศึกษา					
ปฐมวัย	ในระบบ/นอกระบบ		ปริยัติฯ	อาชีวศึกษา	อุดมศึกษา
	ประถม	มัธยม			
	✓	✓	✓	✓	✓

เป้าหมาย 3 ผู้เรียนจังหวัดมหาสารคามสามารถประพันธ์สรภัญญะได้

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายระดับจังหวัด (ร้อยละ)				
	2566	2567	2568	2569	2570
ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถแต่งบทประพันธ์สรภัญญะได้	N/A	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 55	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 65

ประเมินจากผู้เรียนระดับ/ประเภทการศึกษา

ระดับ/ประเภทการศึกษา					
ปฐมวัย	ในระบบ/นอกระบบ		ปริยัติฯ	อาชีวศึกษา	อุดมศึกษา
	ประถม	มัธยม			
		✓	✓	✓	✓

เป้าหมาย 4 ผู้เรียนจังหวัดมหาสารคามสามารถนำสรักยภาพไปประยุกต์ใช้กับตนเองและสังคมได้

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายระดับจังหวัด (ร้อยละ)				
	2566	2567	2568	2569	2570
ร้อยละของผู้เรียน ที่สามารถนำสรักยภาพไปประยุกต์ใช้กับตนเองหรือสังคมได้	N/A	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 55	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 65

- หมายเหตุ**
1. การประยุกต์ใช้ หมายถึง การใช้สรักยภาพในการพัฒนา จนเกิดผลงานใหม่
 2. การประยุกต์ใช้กับตนเอง คือ การปรับใช้สรักยภาพในการพัฒนาตนเอง การสร้างอาชีพ หรือการสร้างรายได้ เช่น การเป็นพิธีกร นักพูด Youtuber มัคคุเทศก์ นักร้อง นักประพันธ์
 3. การประยุกต์ใช้กับสังคม คือ การใช้สรักยภาพเป็นสื่อในการนำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นและสังคม เช่น การนำเสนอแหล่งท่องเที่ยว การนำเสนอประวัติศาสตร์/วรรณกรรมท้องถิ่น หรือการนำเสนอสรักยภาพโดยใช้ภาษาอื่น เป็นต้น

ประเมินจากผู้เรียนระดับ/ประเภทการศึกษา

ระดับ/ประเภทการศึกษา					
ปฐมวัย	ในระบบ/นอกระบบ		ปริยัติฯ	อาชีวศึกษา	อุดมศึกษา
	ประถม	มัธยม			
		✓	✓	✓	✓

เป้าหมาย 5 จังหวัดมหาสารคามมีงานวิจัย นวัตกรรม และเทคโนโลยี สนับสนุนเรื่องสรรค์สร้างของชุมชนท้องถิ่น

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายระดับจังหวัด (เรื่อง/ชิ้นงาน)				
	2566	2567	2568	2569	2570
จำนวนงานวิจัย นวัตกรรม หรือเทคโนโลยี ที่เกี่ยวข้องกับสรรค์สร้างของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคามเพิ่มขึ้น	N/A	ไม่ต่ำกว่า 15	ไม่ต่ำกว่า 20	ไม่ต่ำกว่า 25	ไม่ต่ำกว่า 30

หมายเหตุ 1. งานวิจัย นวัตกรรม หรือเทคโนโลยี หมายถึง การศึกษาค้นคว้า ที่เชื่อถือได้ ถูกต้องตามหลักวิชาการ ทำให้เกิดวิธีการ หรือ สื่อ/อุปกรณ์ ที่เกี่ยวข้องกับสรรค์สร้างของชุมชนท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม และมีการเผยแพร่ในช่องทางต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

ประเมินจากหน่วยงานทางการศึกษาที่เปิดสอนระดับ/ประเภท

ระดับ/ประเภทการศึกษา					
ปฐมวัย	ในระบบ/นอกระบบ		ปริยัติฯ	อาชีวศึกษา	อุดมศึกษา
	ประถม	มัธยม			
✓	✓	✓	✓	✓	✓

ประเด็นเกษตรอินทรีย์ ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด

เป้าหมาย 1 ผู้เรียนจังหวัดมหาสารคามมีความรู้ความเข้าใจเรื่องเกษตรอินทรีย์

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายระดับจังหวัด (ร้อยละ)				
	2566	2567	2568	2569	2570
ร้อยละของผู้เรียนที่ผ่านการประเมินผล การเรียนรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์	N/A	ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 65	ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 70	ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 75	ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 80

ประเมินจากผู้เรียนระดับ/ประเภทการศึกษา

ระดับ/ประเภทการศึกษา					
ปฐมวัย	ในระบบ/นอกระบบ		ปริยัติฯ	อาชีวศึกษา	อุดมศึกษา
	ประถม	มัธยม			
✓	✓	✓	✓	✓	✓

เป้าหมาย 2 ผู้เรียนจังหวัดมหาสารคามสามารถนำองค์ความรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์ไปประยุกต์ใช้ได้

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายระดับจังหวัด (ร้อยละ)				
	2566	2567	2568	2569	2570
ร้อยละของผู้เรียน ที่สามารถนำองค์ความรู้ เรื่องเกษตรอินทรีย์ไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน ครว้เรือน หรือชุมชนท้องถิ่นได้	N/A	ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 50	ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 55	ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 60	ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 65

ประเมินจากผู้เรียนระดับ/ประเภทการศึกษา

ระดับ/ประเภทการศึกษา					
ปฐมวัย	ในระบบ/นอกระบบ		ปริยัติฯ	อาชีวศึกษา	อุดมศึกษา
	ประถม	มัธยม			
	✓	✓	✓	✓	✓

เป้าหมาย 3 ผู้เรียนจังหวัดมหาสารคามสามารถนำองค์ความรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์ไปประกอบอาชีพ หารายได้ หรือพัฒนาตนเองได้

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายระดับจังหวัด (ร้อยละ)				
	2566	2567	2568	2569	2570
ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถนำองค์ความรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์ไปประกอบอาชีพ หารายได้ หรือพัฒนาตนเอง	N/A	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 40	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 45	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 55

หมายเหตุ 1. ค่าเป้าหมายไม่กำหนดไว้สูง เพื่อสัดส่วนผู้เรียนที่ไม่ถนัด หรือสนใจเรื่องการเกษตร

ประเมินจากผู้เรียนระดับ/ประเภทการศึกษา

ระดับ/ประเภทการศึกษา					
ปฐมวัย	ในระบบ/นอกระบบ		ปริยัติฯ	อาชีวศึกษา	อุดมศึกษา
	ประถม	มัธยม			
		✓	✓	✓	✓

เป้าหมาย 4 จังหวัดมหาสารคามมีงานวิจัย นวัตกรรม และเทคโนโลยี ที่สนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์ของชุมชนท้องถิ่น

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายระดับจังหวัด (เรื่อง/ชิ้นงาน)				
	2566	2567	2568	2569	2570
2.4.1 จำนวนงานวิจัย นวัตกรรม หรือเทคโนโลยี ที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดมหาสารคามเพิ่มขึ้น	N/A	ไม่ต่ำกว่า 30	ไม่ต่ำกว่า 35	ไม่ต่ำกว่า 40	ไม่ต่ำกว่า 45

ประเมินจากหน่วยงานทางการศึกษาที่เปิดสอนระดับ/ประเภท

ระดับ/ประเภทการศึกษา					
ปฐมวัย	ในระบบ/นอกระบบ		ปริยัติฯ	อาชีวศึกษา	อุดมศึกษา
	ประถม	มัธยม			
✓	✓	✓	✓	✓	✓

ประเด็นเส้นทางวัฒนธรรม ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด

เป้าหมาย 1 ผู้เรียนจังหวัดมหาสารคามมีความรู้ความเข้าใจเรื่องวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายระดับจังหวัด (ร้อยละ)				
	2566	2567	2568	2569	2570
ร้อยละของผู้เรียนที่ผ่านการประเมินผล การเรียนรู้เรื่องวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น	N/A	ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 65	ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 70	ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 75	ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 80

ประเมินจากผู้เรียนระดับ/ประเภทการศึกษา

ระดับ/ประเภทการศึกษา					
ปฐมวัย	ในระบบ/นอกระบบ		ปริยัติฯ	อาชีวศึกษา	อุดมศึกษา
	ประถม	มัธยม			
✓	✓	✓	✓	✓	✓

เป้าหมาย 2 ผู้เรียนจังหวัดมหาสารคามสามารถรวบรวมและสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นได้

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายระดับจังหวัด (ร้อยละ)				
	2566	2567	2568	2569	2570
ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถรวบรวมและ สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของชุมชน ท้องถิ่น	N/A	ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 50	ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 55	ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 60	ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 65

ประเมินจากผู้เรียนระดับ/ประเภทการศึกษา

ระดับ/ประเภทการศึกษา					
ปฐมวัย	ในระบบ/นอกระบบ		ปริยัติฯ	อาชีวศึกษา	อุดมศึกษา
	ประถม	มัธยม			
		✓		✓	✓

เป้าหมาย 3 ผู้เรียนจังหวัดมหาสารคามสามารถเผยแพร่เรื่องราว/องค์ความรู้ทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นต่อสาธารณชนได้

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายระดับจังหวัด (ร้อยละ)				
	2566	2567	2568	2569	2570
ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถเผยแพร่เรื่องราวหรือองค์ความรู้ เกี่ยวกับวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นต่อสาธารณชนได้	N/A	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 55	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 65

ประเมินจากผู้เรียนระดับ/ประเภทการศึกษา

ระดับ/ประเภทการศึกษา					
ปฐมวัย	ในระบบ/นอกระบบ		ปริยัติฯ	อาชีวศึกษา	อุดมศึกษา
	ประถม	มัธยม			
		✓		✓	✓

เป้าหมาย 4 ผู้เรียนจังหวัดมหาสารคามสามารถต่อยอดเรื่องเส้นทางวัฒนธรรมสู่การพัฒนาอาชีพ หารายได้หรือพัฒนาตนเองได้

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายระดับจังหวัด (ร้อยละ)				
	2566	2567	2568	2569	2570
ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถต่อยอดเรื่องเส้นทางวัฒนธรรม สู่การพัฒนาอาชีพ การหารายได้ หรือพัฒนาตนเองได้	N/A	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 40	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 45	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 55

หมายเหตุ 1. ค่าเป้าหมายไม่กำหนดไว้สูง เนื่องจากผู้เรียนที่นำไปต่อยอด จำกัดเฉพาะผู้ที่เห็นช่องทาง โอกาสความถนัด หรือความสนใจ

ประเมินจากผู้เรียนระดับ/ประเภทการศึกษา

ระดับ/ประเภทการศึกษา					
ปฐมวัย	ในระบบ/นอกระบบ		ปริยัติฯ	อาชีวศึกษา	อุดมศึกษา
	ประถม	มัธยม			
		✓	✓	✓	✓

เป้าหมาย 5 จังหวัดมหาสารคามมีงานวิจัย นวัตกรรม และเทคโนโลยี สนับสนุนเรื่องเส้นทางวัฒนธรรม

ปรับปรุง	ค่าเป้าหมายระดับจังหวัด (เรื่อง/ชิ้นงาน)				
	2566	2567	2568	2569	2570
จำนวนงานวิจัย นวัตกรรม หรือเทคโนโลยี ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเส้นทางวัฒนธรรมใน จังหวัดมหาสารคาม	N/A	ไม่ต่ำกว่า 15	ไม่ต่ำกว่า 20	ไม่ต่ำกว่า 25	ไม่ต่ำกว่า 30

ประเมินจากหน่วยงานทางการศึกษาที่เปิดสอนระดับ/ประเภท

ระดับ/ประเภทการศึกษา					
ปฐมวัย	ในระบบ/นอกระบบ		ปริยัติฯ	อาชีวศึกษา	อุดมศึกษา
	ประถม	มัธยม			
✓	✓	✓	✓	✓	✓

ตัวชี้วัดด้านการบริหารจัดการ

เป็นตัวชี้วัดที่บ่งชี้การขับเคลื่อนงานของหน่วยงานทางการศึกษา สถานศึกษา และสถาบันการศึกษา ประเด็น สรรักญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม ซึ่งประกอบด้วย 8 ตัวชี้วัด ทั้งนี้ การติดตามและประเมินผล ประเมินจากผลการดำเนินงานปีการศึกษาที่ผ่านมา

1. หน่วยงาน/สถานศึกษามีการนำแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ในประเด็น สรรักญะ เกษตรอินทรีย์ และ/หรือ เส้นทางวัฒนธรรม ไปกำหนดในแผนพัฒนาการศึกษาหรือแผนปฏิบัติการประจำปี

(สำหรับ ศรจ.)

1.1 จำนวนของหน่วยงานทางการศึกษาที่มีการนำแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ในประเด็น สรรักญะ เกษตรอินทรีย์ และ/หรือ เส้นทางวัฒนธรรม ไปกำหนดในแผนพัฒนาการศึกษาหรือแผนปฏิบัติการประจำปี

ค่าเป้าหมาย (แห่ง)				
ปี 2566	ปี 2567	ปี 2568	ปี 2569	ปี 2570
-	6	8	10	13

(ค่าเป้าหมายปรับเปลี่ยนได้ ให้สอดคล้องกับผลการประเมินตนเองของหน่วยงาน/สถานศึกษาที่จะดำเนินการใน ปี 2566)

(สำหรับหน่วยงานทางการศึกษา)

1.2 ร้อยละของสถานศึกษา/สถาบันการศึกษาในสังกัด

ที่มีการนำแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ในประเด็น สรรักญะ เกษตรอินทรีย์ และ/หรือ เส้นทางวัฒนธรรม ไปกำหนดในแผนพัฒนาการจัดการศึกษาหรือแผนปฏิบัติการประจำปี

ค่าเป้าหมาย (ร้อยละ)				
ปี 2566	ปี 2567	ปี 2568	ปี 2569	ปี 2570
-	40	50	60	70

(ค่าเป้าหมายปรับเปลี่ยนได้ ให้สอดคล้องกับผลการประเมินตนเองของหน่วยงาน/สถานศึกษาที่จะดำเนินการใน ปี 2566)

(สำหรับสถานศึกษา/สถาบันการศึกษา)

1.3 สถานศึกษา/สถาบันการศึกษา มีการนำแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ในประเด็น สรรักญะ เกษตรอินทรีย์ และ/หรือ เส้นทางวัฒนธรรม ไปกำหนดในแผนพัฒนาการจัดการศึกษาหรือแผนปฏิบัติการประจำปี

ค่าเป้าหมาย (มี/ไม่มี)				
ปี 2566	ปี 2567	ปี 2568	ปี 2569	ปี 2570
-	มี	มี	มี	มี

(ค่าเป้าหมายปรับเปลี่ยนได้ ให้สอดคล้องกับผลการประเมินตนเองของหน่วยงาน/สถานศึกษาที่จะดำเนินการใน ปี 2566)

2. หน่วยงาน/สถานศึกษามีการนำแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ประเด็นสรักถุญะ เกษตรอินทรีย์ และ/หรือ เส้นทางวัฒนธรรม ไปกำหนดเป็นหลักสูตรท้องถิ่นหรือหลักสูตรสถานศึกษา

(สำหรับ สรจ.)

2.1 จำนวนของหน่วยงานทางการศึกษาที่มีการนำแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ ประเด็นสรักถุญะ เกษตรอินทรีย์ และ/หรือเส้นทางวัฒนธรรม ไปกำหนดเป็นหลักสูตรท้องถิ่น

ค่าเป้าหมาย (แห่ง)				
ปี 2566	ปี 2567	ปี 2568	ปี 2569	ปี 2570
-	6	8	10	13

(ค่าเป้าหมายปรับเปลี่ยนได้ ให้สอดคล้องกับผลการประเมินตนเองของหน่วยงาน/สถานศึกษาที่จะดำเนินการใน ปี 2566)

(สำหรับหน่วยงานทางการศึกษา)

2.2 ร้อยละของสถานศึกษา/สถาบันการศึกษาในสังกัด

ที่มีการนำแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ ประเด็นสรักถุญะ เกษตรอินทรีย์ และ/หรือเส้นทางวัฒนธรรม ไปกำหนดเป็นหลักสูตรท้องถิ่น

ค่าเป้าหมาย (ร้อยละ)				
ปี 2566	ปี 2567	ปี 2568	ปี 2569	ปี 2570
-	40	50	60	70

(ค่าเป้าหมายปรับเปลี่ยนได้ ให้สอดคล้องกับผลการประเมินตนเองของหน่วยงาน/สถานศึกษาที่จะดำเนินการใน ปี 2566)

(สำหรับสถานศึกษา/สถาบันการศึกษา)

2.3 จำนวนหลักสูตรสถานศึกษา/สถาบันการศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นสรักถุญะ เกษตรอินทรีย์ และ/หรือ เส้นทางวัฒนธรรมของจังหวัดมหาสารคาม

ค่าเป้าหมาย (จำนวนหลักสูตร)				
ปี 2566	ปี 2567	ปี 2568	ปี 2569	ปี 2570
-	1	2	3	4

(ค่าเป้าหมายปรับเปลี่ยนได้ ให้สอดคล้องกับผลการประเมินตนเองของหน่วยงาน/สถานศึกษาที่จะดำเนินการใน ปี 2566)

3. หน่วยงาน/สถานศึกษา/สถาบันการศึกษาที่มีการนำประเด็นสรักญะ เกษตรอินทรีย์ และ/หรือ เส้นทางวัฒนธรรม ไปบูรณาการในหลักสูตรกลาง ของการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษา

(สำหรับ ศรจ.)

3.1 จำนวนของหน่วยงานทางการศึกษา ที่มีสถานศึกษา/สถาบันการศึกษาในสังกัด นำเนื้อหาเกี่ยวกับ สรรักญะ เกษตรอินทรีย์ และ/หรือ เส้นทางวัฒนธรรม ไปบูรณาการในรายวิชา และ/หรือ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ค่าเป้าหมาย (แห่ง)				
ปี 2566	ปี 2567	ปี 2568	ปี 2569	ปี 2570
-	6	8	10	13

(ค่าเป้าหมายปรับเปลี่ยนได้ ให้สอดคล้องกับผลการประเมินตนเองของหน่วยงาน/สถานศึกษาที่จะดำเนินการใน ปี 2566)

(สำหรับหน่วยงานทางการศึกษา)

3.2 ร้อยละของสถานศึกษา/สถาบันการศึกษาในสังกัด ที่มีการนำเนื้อหาเกี่ยวกับสรักญะ เกษตรอินทรีย์ และ/หรือ เส้นทางวัฒนธรรม ไปบูรณาการในรายวิชา และ/หรือ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ค่าเป้าหมาย (ร้อยละ)				
ปี 2566	ปี 2567	ปี 2568	ปี 2569	ปี 2570
-	50	60	70	80

(ค่าเป้าหมายปรับเปลี่ยนได้ ให้สอดคล้องกับผลการประเมินตนเองของหน่วยงาน/สถานศึกษาที่จะดำเนินการใน ปี 2566)

(สำหรับสถานศึกษา/สถาบันการศึกษา)

3.3 จำนวนรายวิชา และ/หรือ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา/สถาบันการศึกษา ที่มีการบูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับสรักญะ เกษตรอินทรีย์ และ/หรือ เส้นทางวัฒนธรรม

ค่าเป้าหมาย (จำนวนรายวิชาหรือกิจกรรม)				
ปี 2566	ปี 2567	ปี 2568	ปี 2569	ปี 2570
-	1	2	3	4

(ค่าเป้าหมายปรับเปลี่ยนได้ ให้สอดคล้องกับผลการประเมินตนเองของหน่วยงาน/สถานศึกษาที่จะดำเนินการใน ปี 2566)

4. หน่วยงาน/สถานศึกษามีการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ ประเด็น สรรค์สร้าง เกษตรอินทรีย์ และ/หรือ เส้นทางวัฒนธรรม

(สำหรับ ศรจ.)

4.1 จำนวนของหน่วยงานทางการศึกษาที่มีการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ ประเด็น สรรค์สร้าง เกษตรอินทรีย์ และ/หรือ เส้นทางวัฒนธรรม

ค่าเป้าหมาย (แห่ง)				
ปี 2566	ปี 2567	ปี 2568	ปี 2569	ปี 2570
-	6	8	10	13

(ค่าเป้าหมายปรับเปลี่ยนได้ ให้สอดคล้องกับผลการประเมินตนเองของหน่วยงาน/สถานศึกษาที่จะดำเนินการใน ปี 2566)

(สำหรับหน่วยงานทางการศึกษา)

4.2 ร้อยละของสถานศึกษา/สถาบันการศึกษาในสังกัด ที่มีการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ ประเด็น สรรค์สร้าง เกษตรอินทรีย์ และ/หรือ เส้นทางวัฒนธรรม

ค่าเป้าหมาย (ร้อยละ)				
ปี 2566	ปี 2567	ปี 2568	ปี 2569	ปี 2570
-	50	60	70	80

(ค่าเป้าหมายปรับเปลี่ยนได้ ให้สอดคล้องกับผลการประเมินตนเองของหน่วยงาน/สถานศึกษาที่จะดำเนินการใน ปี 2566)

(สำหรับสถานศึกษา/สถาบันการศึกษา)

4.3 จำนวนโครงการหรือกิจกรรม ที่สถานศึกษา/สถาบันการศึกษาดำเนินการ เพื่อเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ ประเด็น สรรค์สร้าง เกษตรอินทรีย์ และ/หรือ เส้นทางวัฒนธรรม

ค่าเป้าหมาย (จำนวนโครงการหรือกิจกรรม)				
ปี 2566	ปี 2567	ปี 2568	ปี 2569	ปี 2570
-	1	2	3	4

(ค่าเป้าหมายปรับเปลี่ยนได้ ให้สอดคล้องกับผลการประเมินตนเองของหน่วยงาน/สถานศึกษาที่จะดำเนินการใน ปี 2566)

5. หน่วยงาน/สถานศึกษามีการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการเรียนรู้ ประเด็นสร้งัญญะ เกษตรอินทรีย์ และ/หรือเส้นทางวัฒนธรรม

(สำหรับ ศรจ.)

5.1 จำนวนของหน่วยงานทางการศึกษาที่มีการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการเรียนรู้ ประเด็นสร้งัญญะ เกษตรอินทรีย์ และ/หรือ เส้นทางวัฒนธรรม

ค่าเป้าหมาย (แห่ง)				
ปี 2566	ปี 2567	ปี 2568	ปี 2569	ปี 2570
-	6	8	10	13

(ค่าเป้าหมายปรับเปลี่ยนได้ ให้สอดคล้องกับผลการประเมินตนเองของหน่วยงาน/สถานศึกษาที่จะดำเนินการใน ปี 2566)

(สำหรับหน่วยงานทางการศึกษา)

5.2 ร้อยละของสถานศึกษา/สถาบันการศึกษาในสังกัด ที่มีการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการเรียนรู้ ประเด็นสร้งัญญะ เกษตรอินทรีย์ และ/หรือ เส้นทางวัฒนธรรม

ค่าเป้าหมาย (ร้อยละ)				
ปี 2566	ปี 2567	ปี 2568	ปี 2569	ปี 2570
-	40	50	60	70

(ค่าเป้าหมายปรับเปลี่ยนได้ ให้สอดคล้องกับผลการประเมินตนเองของหน่วยงาน/สถานศึกษาที่จะดำเนินการใน ปี 2566)

(สำหรับสถานศึกษา/สถาบันการศึกษา)

5.3 สถานศึกษา/สถาบันการศึกษามีการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการเรียนรู้ ประเด็นสร้งัญญะ เกษตรอินทรีย์ และ/หรือ เส้นทางวัฒนธรรม

ค่าเป้าหมาย (มี/ไม่มี)				
ปี 2566	ปี 2567	ปี 2568	ปี 2569	ปี 2570
-	มี	มี	มี	มี

(ค่าเป้าหมายปรับเปลี่ยนได้ ให้สอดคล้องกับผลการประเมินตนเองของหน่วยงาน/สถานศึกษาที่จะดำเนินการใน ปี 2566)

6. หน่วยงาน/สถานศึกษา มีการทบทวนหรือปรับปรุงแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ประเด็นสรักญะ เกษตรอินทรีย์ และ/หรือเส้นทางวัฒนธรรมให้ดีขึ้น

(สำหรับ ศรจ.)

6.1 จำนวนของหน่วยงานทางการศึกษา ที่มีการทบทวนหรือปรับปรุงแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ ประเด็นสรักญะ เกษตรอินทรีย์ และ/หรือ เส้นทางวัฒนธรรมให้ดีขึ้น

ค่าเป้าหมาย (แห่ง)				
ปี 2566	ปี 2567	ปี 2568	ปี 2569	ปี 2570
-	6	8	10	13

(ค่าเป้าหมายปรับเปลี่ยนได้ ให้สอดคล้องกับผลการประเมินตนเองของหน่วยงาน/สถานศึกษาที่จะดำเนินการใน ปี 2566)

(สำหรับหน่วยงาน)

6.2 ร้อยละของสถานศึกษา/สถาบันการศึกษาในสังกัด ที่มีการทบทวนหรือปรับปรุงแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ ประเด็นสรักญะ เกษตรอินทรีย์ และ/หรือเส้นทางวัฒนธรรมให้ดีขึ้น

ค่าเป้าหมาย (ร้อยละ)				
ปี 2566	ปี 2567	ปี 2568	ปี 2569	ปี 2570
-	40	50	60	70

(ค่าเป้าหมายปรับเปลี่ยนได้ ให้สอดคล้องกับผลการประเมินตนเองของหน่วยงาน/สถานศึกษาที่จะดำเนินการใน ปี 2566)

(สำหรับสถานศึกษา/สถาบันการศึกษา)

6.3 สถานศึกษา/สถาบันการศึกษา มีการทบทวนหรือปรับปรุงแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ประเด็นสรักญะ เกษตรอินทรีย์ และ/หรือเส้นทางวัฒนธรรมให้ดีขึ้น

ค่าเป้าหมาย (มี/ไม่มี)				
ปี 2566	ปี 2567	ปี 2568	ปี 2569	ปี 2570
-	มี	มี	มี	มี

(ค่าเป้าหมายปรับเปลี่ยนได้ ให้สอดคล้องกับผลการประเมินตนเองของหน่วยงาน/สถานศึกษาที่จะดำเนินการใน ปี 2566)

7. หน่วยงาน/สถานศึกษา มีการสื่อสาร เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ กระตุ้นให้สถานศึกษา สถาบันการศึกษา และ/หรือ บุคลากรในสังกัด ขับเคลื่อนแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ประเด็นสรรพคุณ เกษตรอินทรีย์ และ/หรือเส้นทางวัฒนธรรม ไปสู่การปฏิบัติ

(สำหรับ ศรจ.)

7.1 จำนวนหน่วยงานทางการศึกษา ที่มีการสื่อสาร เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ กระตุ้นให้สถานศึกษา สถาบันการศึกษา และ/หรือ บุคลากรในสังกัด ขับเคลื่อนแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ประเด็นสรรพคุณ เกษตรอินทรีย์ และ/หรือเส้นทางวัฒนธรรม ไปสู่การปฏิบัติ

ค่าเป้าหมาย (แห่ง)				
ปี 2566	ปี 2567	ปี 2568	ปี 2569	ปี 2570
-	6	8	10	13

(ค่าเป้าหมายปรับเปลี่ยนได้ ให้สอดคล้องกับผลการประเมินตนเองของหน่วยงาน/สถานศึกษาที่จะดำเนินการใน ปี 2566)

(สำหรับหน่วยงานทางการศึกษา)

7.2 ร้อยละของสถานศึกษา/สถาบันการศึกษาในสังกัด ที่มีการสื่อสาร เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ กระตุ้นให้บุคลากรในสังกัด ขับเคลื่อนแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ประเด็นสรรพคุณ เกษตรอินทรีย์ และ/หรือเส้นทางวัฒนธรรม ไปสู่การปฏิบัติ

ค่าเป้าหมาย (ร้อยละ)				
ปี 2566	ปี 2567	ปี 2568	ปี 2569	ปี 2570
-	50	60	70	80

(ค่าเป้าหมายปรับเปลี่ยนได้ ให้สอดคล้องกับผลการประเมินตนเองของหน่วยงาน/สถานศึกษาที่จะดำเนินการใน ปี 2566)

(สำหรับสถานศึกษา/สถาบันการศึกษา)

7.3 สถานศึกษา/สถาบันการศึกษา มีการสื่อสาร เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ กระตุ้นให้บุคลากรในสังกัด ขับเคลื่อนแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ประเด็นสรรพคุณ เกษตรอินทรีย์ และ/หรือเส้นทางวัฒนธรรม ไปสู่การปฏิบัติ

ค่าเป้าหมาย (จำนวนเครือข่าย)				
ปี 2566	ปี 2567	ปี 2568	ปี 2569	ปี 2570
-	มี	มี	มี	มี

(ค่าเป้าหมายปรับเปลี่ยนได้ ให้สอดคล้องกับผลการประเมินตนเองของหน่วยงาน/สถานศึกษาที่จะดำเนินการใน ปี 2566)

8. หน่วยงาน/สถานศึกษา มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้หรือส่งเสริมศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น ในประเด็นสรรักญะ เกษตรอินทรีย์ และ/หรือเส้นทางวัฒนธรรม

(สำหรับ ครจ.)

8.1 จำนวนหน่วยงานทางการศึกษา ที่มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้หรือส่งเสริมศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น ในประเด็นสรรักญะ เกษตรอินทรีย์ และ/หรือเส้นทางวัฒนธรรม

ค่าเป้าหมาย (แห่ง)				
ปี 2566	ปี 2567	ปี 2568	ปี 2569	ปี 2570
-	6	8	10	13

(ค่าเป้าหมายปรับเปลี่ยนได้ ให้สอดคล้องกับผลการประเมินตนเองของหน่วยงาน/สถานศึกษาที่จะดำเนินการใน ปี 2566)

(สำหรับหน่วยงานทางการศึกษา)

8.2 ร้อยละของสถานศึกษา/สถาบันการศึกษาในสังกัด ที่มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้หรือส่งเสริมศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น ในประเด็นสรรักญะ เกษตรอินทรีย์ และ/หรือเส้นทางวัฒนธรรม

ค่าเป้าหมาย (ร้อยละ)				
ปี 2566	ปี 2567	ปี 2568	ปี 2569	ปี 2570
-	50	60	70	80

(ค่าเป้าหมายปรับเปลี่ยนได้ ให้สอดคล้องกับผลการประเมินตนเองของหน่วยงาน/สถานศึกษาที่จะดำเนินการใน ปี 2566)

(สำหรับสถานศึกษา/สถาบันการศึกษา)

8.3 จำนวนเครือข่ายความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ ของสถานศึกษา/สถาบันการศึกษา เพื่อเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้หรือส่งเสริมศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น ในประเด็นสรรักญะ เกษตรอินทรีย์ และ/หรือเส้นทางวัฒนธรรม

ค่าเป้าหมาย (จำนวนเครือข่าย)				
ปี 2566	ปี 2567	ปี 2568	ปี 2569	ปี 2570
-	1	3	5	7

(ค่าเป้าหมายปรับเปลี่ยนได้ ให้สอดคล้องกับผลการประเมินตนเองของหน่วยงาน/สถานศึกษาที่จะดำเนินการใน ปี 2566)

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก ความเชื่อมโยงกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560

ภาคผนวก ข ความเชื่อมโยงกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2551

ภาคผนวก ค ความเชื่อมโยงกับหลักสูตรการศึกษานอกระบบ

ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ภาคผนวก ง คณะผู้จัดทำ

ภาคผนวก ก ความเชื่อมโยงกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560

การจัดการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาจังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. 2566-2570 มิติประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเด็นสรภัญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม สำหรับเด็กปฐมวัย อายุ 3-6 ปี นั้น เป็นไปเพื่อตอบสนองจุดมุ่งหมายตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ที่ต้องการพัฒนาเด็กปฐมวัยในทุกมิติ ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ดังนี้

ตารางที่ 6 ความเชื่อมโยงกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560

ประเด็น	หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560					
	จุดหมาย	มาตรฐานคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์	ตัวบ่งชี้	สภาพที่พึงประสงค์	สาระการเรียนรู้	
					ประสบการณ์สำคัญ	สาระที่ควรเรียน
สรภัญญะ	- สุขภาพจิตดี มีสุนทรียภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม และ จิตใจที่งดงาม (พัฒนาด้าน อารมณ์และ จิตใจ)	มาตรฐานที่ 3 มีสุขภาพจิตดีและมี ความสุข	แสดงออกทางอารมณ์ได้ อย่างเหมาะสม	- เด็กอายุ 3-4 ปี แสดงอารมณ์ ความรู้สึกได้เหมาะสมกับบาง สถานการณ์ - เด็กอายุ 4-5 ปี แสดงอารมณ์ ความรู้สึกได้ตามสถานการณ์ - เด็กอายุ 5-6 ปี แสดงอารมณ์ ความรู้สึกได้สอดคล้องกับสถานการณ์ อย่างเหมาะสม	- การร้องเพลง	- เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก : เด็กควรเรียนรู้เกี่ยวกับการแสดงออก ทางอารมณ์และความรู้สึกอย่าง เหมาะสม

ประเด็น	หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560					
	จุดหมาย	มาตรฐานคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์	ตัวบ่งชี้	สภาพที่พึงประสงค์	สาระการเรียนรู้	
					ประสบการณ์สำคัญ	สาระที่ควรเรียน
		มาตรฐานที่ 4 ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว (ด้านสุนทรียภาพ / ดนตรี)	สนใจ มีความสุข และแสดงออกผ่านงานศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว	- เด็กอายุ 3-4 ปี /อายุ 4-5 ปี/อายุ 5-6 ปี สนใจมีความสุข และแสดงออกผ่านเสียงเพลง ดนตรี	- การฟังเพลง การร้องเพลง	- เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก : เด็กควรเรียนรู้เกี่ยวกับการแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกอย่างเหมาะสม
		มาตรฐานที่ 9 ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย (การใช้ภาษา)	สนทนาโต้ตอบและเล่าเรื่องให้ผู้อื่นเข้าใจ	- เด็กอายุ 3-4 ปี ฟังผู้อื่นพูดจนจบและพูดโต้ตอบเกี่ยวกับเรื่องที่ฟัง/เล่าเรื่องด้วยประโยคสั้น ๆ - เด็กอายุ 4-5 ปี ฟังผู้อื่นพูดจนจบและสนทนาโต้ตอบสอดคล้องกับเรื่องที่ฟัง/เล่าเรื่องเป็นประโยคอย่างต่อเนื่อง - เด็กอายุ 5-6 ปี ฟังผู้อื่นพูดจนจบและสนทนาโต้ตอบอย่างต่อเนื่องเชื่อมโยงกับเรื่องที่ฟัง/เล่าเป็นเรื่องราวต่อเนื่องได้	ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา : การใช้ภาษา - การฟังเพลง นิทาน คำคล้องจอง บทร้อยกรอง หรือเรื่องราวต่าง ๆ	- สิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก : เด็กควรเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายในชีวิตประจำวัน
เกษตรอินทรีย์	- มีสุขนิสัยที่ดี - มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตามหลักปรัชญาของ	มาตรฐานที่ 1 ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี	มีสุขภาพอนามัย สุขนิสัยที่ดี	- เด็กอายุ 3-4 ปี ยอมรับประทานอาหารที่มีประโยชน์และดื่มน้ำสะอาดเมื่อมีผู้ชี้แนะ - เด็กอายุ 4-5 ปี	- การรักษาสุขภาพอนามัยส่วนตน : การปฏิบัติตนตาม	เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก : เด็กควรเรียนรู้เกี่ยวกับการรับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์

ประเด็น	หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560					
	จุดหมาย	มาตรฐานคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์	ตัวบ่งชี้	สภาพที่พึงประสงค์	สาระการเรียนรู้	
					ประสบการณ์สำคัญ	สาระที่ควรเรียน
	เศรษฐกิจ พอเพียง	(ด้านร่างกาย)		รับประทานอาหารที่มีประโยชน์และ ดื่มน้ำสะอาดได้ด้วยตนเอง - เด็กอายุ 5-6 ปี รับประทานอาหารที่ มีประโยชน์ได้หลายชนิดและดื่มน้ำ สะอาดได้ด้วยตนเอง	สุขอนามัย สุขอนามัยที่ดี ในกิจวัตรประจำวัน	
		มาตรฐานที่ 7 รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย	ดูแลรักษาธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	- เด็กอายุ 3-4 ปี /อายุ 4-5 ปี มีส่วนร่วมดูแลรักษาธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมเมื่อมีผู้ชี้แนะ - เด็กอายุ 5-6 ปี ดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้วยตนเอง	การดูแลรักษา ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม : - การเพาะปลูกและ ดูแลต้นไม้ - การสนทนาข่าวและ เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับ ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมใน ชีวิตประจำวัน	เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่ แวดล้อมเด็ก : เด็กควรรู้เกี่ยวกับ - อาชีพของคนในชุมชน แหล่งเรียนรู้ จากภูมิปัญญาท้องถิ่น
เส้นทาง วัฒนธรรม	- การอยู่ร่วมกับ ผู้อื่นได้ อย่างมีความสุข	มาตรฐานที่ 8 อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างมีความสุขและ ปฏิบัติตนเป็นสมาชิก ที่ดีของสังคมใน ระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข	ปฏิบัติตนเบื้องต้นในการ เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม	- เด็กอายุ 3-4 ปี ปฏิบัติตนเป็นผู้นำ และผู้ตามเมื่อมีผู้ชี้แนะ - เด็กอายุ 4-5 ปี ปฏิบัติตนเป็นผู้นำ และผู้ตามได้ด้วยตนเอง - เด็กอายุ 5-6 ปี ปฏิบัติตนเป็นผู้นำ และผู้ตามได้เหมาะสมกับสถานการณ์	ประสบการณ์สำคัญที่ ส่งเสริมพัฒนาการ ด้านสังคม : การ ปฏิบัติตามวัฒนธรรม ท้องถิ่นและความเป็น ไทย - การปฏิบัติตนตาม วัฒนธรรมท้องถิ่น	เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่ แวดล้อมเด็ก : เด็กควรเรียนเกี่ยวกับ - ชุมชน - สถานที่สำคัญ วันสำคัญ อาชีพ ศาสนา และแหล่งวัฒนธรรมในชุมชน - การปฏิบัติตามวัฒนธรรมท้องถิ่น - แหล่งเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประเด็น	หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560					
	จุดหมาย	มาตรฐานคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์	ตัวบ่งชี้	สภาพที่พึงประสงค์	สาระการเรียนรู้	
					ประสบการณ์สำคัญ	สาระที่ควรเรียน
					ถิ่นที่อาศัยและ ประเพณีไทย - การศึกษานอก สถานที่ - การเล่นพื้นบ้าน ของไทย	

ภาคผนวก ข ความเชื่อมโยงกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

การจัดการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาจังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. 2566-2570 มิติประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเด็นสรภัญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม สำหรับผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เชื่อมโยงกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยสามารถบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้ รายวิชา และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตาราง 7 ความเชื่อมโยงกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ประเด็น	ความเชื่อมโยงกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551				
	จุดหมาย	สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	คุณลักษณะอันพึงประสงค์	กลุ่มสาระการเรียนรู้/รายวิชาพื้นฐาน	กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
สรภัญญะ	1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ 2. มีความสามารถในการสื่อสาร 3. มีสุขภาพจิตที่ดี 4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย 5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย	1. ความสามารถในการสื่อสาร 2. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2. รักความเป็นไทย	1. ภาษาไทย 2. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 3. การงานอาชีพ	1. กิจกรรมนักเรียน 2. กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์
เกษตรอินทรีย์	1. ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2. มีความรู้และมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต 3. มีสุขภาพกายที่ดี มีสุขนิสัย	1. ความสามารถในการคิด 2. ความสามารถในการแก้ปัญหา	1. ใฝ่เรียนรู้ 2. อยู่อย่างพอเพียง 3. มุ่งมั่นในการทำงาน 4. รักความเป็นไทย	1. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 2. สุขศึกษาและพลศึกษา 3. การงานอาชีพ	1. กิจกรรมนักเรียนเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ 2. กิจกรรม

ประเด็น	ความเชื่อมโยงกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551				
	จุดหมาย	สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	คุณลักษณะอันพึงประสงค์	กลุ่มสาระการเรียนรู้/รายวิชาพื้นฐาน	กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
	4. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม 5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย	3. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต 4. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี			
เส้นทางวัฒนธรรม	1. มีค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง 2. มีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต 3. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย 4. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม	1. ความสามารถในการสื่อสาร 2. ความสามารถในการคิด 3. ความสามารถในการแก้ปัญหา 4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต 5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	1. ใฝ่เรียนรู้ 2. รักความเป็นไทย 3. มีจิตสาธารณะ	1. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (รายวิชาพื้นฐาน ประวัติศาสตร์) 2. ศิลปะ 3. การงานอาชีพ และเทคโนโลยี 4. ภาษาต่างประเทศ	1. กิจกรรมนักเรียน 2. กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

ตาราง 2 ความเชื่อมโยงกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ประเด็น	ความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน			
	กลุ่มสาระการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	มาตรฐาน	ตัวชี้วัดชั้นปี
สรภัญญะ	ภาษาไทย : เป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ ด้านวัฒนธรรม ประเพณี สุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป	สาระที่ 5 : วรรณคดีและวรรณกรรม	มาตรฐาน ท 5.1 : เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง (มีมาตรฐานเดียว)	ป.1 : ท่องจำบทอาขยานตามที่กำหนดและบทร้อยกรองตามความสนใจ ป.2 : 1. ร้องบทร้องเล่นสำหรับเด็กในท้องถิ่น 2. ท่องจำบทอาขยานตามที่กำหนดและบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจ ป.3 : 1. รู้จักเพลงพื้นบ้าน และเพลงกล่อมเด็กเพื่อปลูกฝัง ความชื่นชมวัฒนธรรมท้องถิ่น 2. ท่องจำบทอาขยานตามที่กำหนดและบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจ ป.4 : 1. ร้องเพลงพื้นบ้าน 2. ท่องจำบทอาขยานตามที่กำหนดและบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจ ป.5 : 1. สรุปเรื่องจากวรรณคดี หรือวรรณกรรมที่อ่าน 2. ท่องจำบทอาขยานตามที่กำหนดและบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจ

ประเด็น	ความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน			
	กลุ่มสาระการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	มาตรฐาน	ตัวชี้วัดชั้นปี
				ป.6 : 1. เล่นกีฬาพื้นบ้านท้องถิ่นตนเอง และกีฬาพื้นบ้านของท้องถิ่นอื่น 2. ท่องจำบทอาขยานตามที่กำหนดและบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจ ***** ม.1 : 1. สรุปเนื้อหาวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน 2. ท่องจำบทอาขยานตามที่กำหนด และบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจ ม.2 : 1. สรุปเนื้อหาวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่านในระดับที่ยากขึ้น 2. ท่องจำบทอาขยานตามที่กำหนด และบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจ ม.3 : 1. สรุปเนื้อหาวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่านในระดับที่ยากขึ้น 2. ท่องจำและบอกคุณค่าบทอาขยานตามที่กำหนด และบทร้อย

ประเด็น	ความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน			
	กลุ่มสาระการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	มาตรฐาน	ตัวชี้วัดชั้นปี
				กรองที่มีคุณค่าตามความสนใจ และนำไปใช้อ้างอิง ม.4-6 : 1. รวบรวมวรรณกรรมพื้นบ้าน และอธิบายภูมิปัญญาทางภาษา 2. ท่องจำและบอกคุณค่าบทอาขยานตามที่กำหนด และบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจ และนำไปใช้อ้างอิง
	สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม :	สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม	มาตรฐาน ส 1.1 : รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข	ป.1 : เห็นคุณค่าและสวดมนต์แผ่เมตตา มีสติ ที่เป็นพื้นฐานของสมาธิในพระพุทธศาสนา หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด ป.2 : เห็นคุณค่าและสวดมนต์แผ่เมตตา มีสติ ที่เป็นพื้นฐานของสมาธิในพระพุทธศาสนา หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด ป.3 : เห็นคุณค่าและสวดมนต์แผ่เมตตา มีสติ ที่เป็นพื้นฐานของสมาธิในพระพุทธศาสนา หรือการพัฒนาจิตตามแนวทาง

ประเด็น	ความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน			
	กลุ่มสาระการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	มาตรฐาน	ตัวชี้วัดชั้นปี
				ของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด ป.4 : เห็นคุณค่าและสวดมนต์ แผ่เมตตา มีสติ ที่เป็นพื้นฐาน ของสมาธิในพระพุทธศาสนา หรือการพัฒนาจิตตามแนวทาง ของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด ป.5 : เห็นคุณค่าและสวดมนต์ แผ่เมตตา มีสติ ที่เป็นพื้นฐาน ของสมาธิในพระพุทธศาสนา หรือการพัฒนาจิตตามแนวทาง ของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด ป.6 : เห็นคุณค่าและสวดมนต์ แผ่เมตตาและบริหารจัดการ เจริญปัญญามีสติที่เป็นพื้นฐาน ของสมาธิในพระพุทธศาสนา หรือการพัฒนาจิตตามแนวทาง ของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด ***** ม.1 : สวดมนต์ แผ่เมตตา บริหารจัดการและเจริญปัญญา ด้วยอานาปานสติ หรือตามแนวทางของ

ประเด็น	ความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน			
	กลุ่มสาระการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	มาตรฐาน	ตัวชี้วัดชั้นปี
				ศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด ม.2 : สวดมนต์ แผ่เมตตา บริหารจิต และเจริญ ปัญญาด้วยอานาปานสติ หรือตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ ม.3 : สวดมนต์ แผ่เมตตา บริหารจิต และเจริญ ปัญญาด้วยอานาปานสติ หรือตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ ม.4 - ม.6 : สวดมนต์ แผ่เมตตา บริหารจิต และเจริญ ปัญญาตามหลักสติปัฏฐาน หรือตาม แนวทางของศาสนาที่ตน นับถือ
	การงานอาชีพ :	สาระที่ 2 : การอาชีพ	มาตรฐาน ง 4.1 : เข้าใจ มีทักษะที่จำเป็น มี ประสบการณ์ เห็นแนวทางในงานอาชีพ ใช้ เทคโนโลยี เพื่อพัฒนาอาชีพ มีคุณธรรม และมี เจตคติที่ดีต่ออาชีพ	ป.5 : สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ ในชุมชน ป.6 : 1. สำรวจตนเองเพื่อวางแผน ในการเลือกอาชีพ 2. ระบุความรู้ ความสามารถ และคุณธรรมที่สัมพันธ์กับอาชีพที่สนใจ

ประเด็น	ความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน			
	กลุ่มสาระการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	มาตรฐาน	ตัวชี้วัดชั้นปี

				ม.1 : 1. มีเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพ 2. เห็นความสำคัญของการสร้างอาชีพ ม.2 : 1. ระบุการเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ 2. มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพที่สนใจ ม.3 : 1. อภิปรายการหางานด้วยวิธีที่หลากหลาย 2. วิเคราะห์แนวทางเข้าสู่อาชีพ 3. ประเมินทางเลือกในการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับความรู้ ความถนัด และความสนใจของตนเอง ม.4-6 : 1. อภิปรายแนวทางสู่อาชีพที่สนใจ 2. เลือกและใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมกับอาชีพ

ประเด็น	ความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน			
	กลุ่มสาระการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	มาตรฐาน	ตัวชี้วัดชั้นปี
				3. มีประสบการณ์ในอาชีพที่ถนัดและสนใจ 4. มีคุณลักษณะที่ดีต่ออาชีพ
เกษตรอินทรีย์	สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม :	เศรษฐศาสตร์	มาตรฐาน ส 3.1 : เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ	ป.4 : อธิบายหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของตนเอง ป.5 : ประยุกต์ใช้แนวคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในครอบครัว โรงเรียนและชุมชน ป.6 : 1. อธิบายบทบาทของผู้ผลิตที่มีความรับผิดชอบ 2. อธิบายบทบาทที่รู้เท่าทัน 3. บอกวิธีและประโยชน์ของการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนของผู้บริโภค ม.1 : 1. วิเคราะห์ค่านิยมและพฤติกรรมการใช้บริโภคของคนในสังคมซึ่งส่งผลต่อเศรษฐกิจของ

ประเด็น	ความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน			
	กลุ่มสาระการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	มาตรฐาน	ตัวชี้วัดชั้นปี
				ชุมชนและประเทศ 2. อธิบายความเป็นมาหลักการและ ความสำคัญของปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงต่อสังคมไทย ม.2 : มีส่วนร่วมในการแก้ไข ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง ม.3 : มีส่วนร่วมในการแก้ไข ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง ม.4-6 : 1. ตระหนักถึงความสำคัญของปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อเศรษฐกิจ สังคมของประเทศ 2. วิเคราะห์ปัญหาทางเศรษฐกิจ ในชุมชนและเสนอแนวทางแก้ไข
			มาตรฐาน ส 3.2 : เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่างๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและ ความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจใน สังคมโลก	ป.4 : อธิบายความสัมพันธ์ทาง เศรษฐกิจของคนในชุมชน ป.6 : ยกตัวอย่างการรวมกลุ่มทาง เศรษฐกิจภายในท้องถิ่น

ประเด็น	ความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน			
	กลุ่มสาระการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	มาตรฐาน	ตัวชี้วัดชั้นปี
		สาระที่ 5 : ภูมิศาสตร์	มาตรฐาน ส 5.2 : เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	ป.1 : บอกสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดตามธรรมชาติที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ ป.2 : - อธิบายความสำคัญและคุณค่าของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและทางสังคม - อธิบายความสัมพันธ์ของฤดูกาลกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ - มีส่วนร่วมในการฟื้นฟูปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชน ป.3 : - เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในชุมชนจากอดีตถึงปัจจุบัน - อธิบายการพึ่งพาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในการสนองความต้องการของมนุษย์และการประกอบอาชีพ - อธิบายเกี่ยวกับมลพิษและการก่อให้เกิดมลพิษโดยมนุษย์ - ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลง

ประเด็น	ความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน			
	กลุ่มสาระการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	มาตรฐาน	ตัวชี้วัดชั้นปี
				ของสิ่งแวดล้อมในชุมชน ป.4 : - อธิบายสภาพแวดล้อมทางกายภาพของชุมชนที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของคนในจังหวัด - อธิบายการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในจังหวัดและผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงนั้น - มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในจังหวัด ป.5 : - อธิบายอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่ก่อให้เกิดวิถีชีวิตและการสร้างสรรค์วัฒนธรรมในภูมิภาค - นำเสนอตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นผลจากการรักษาและการทำลายสภาพแวดล้อมและเสนอแนวคิดในการรักษาสภาพแวดล้อมในภูมิภาค

ประเด็น	ความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน			
	กลุ่มสาระการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	มาตรฐาน	ตัวชี้วัดชั้นปี
				ป.6 : - วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติกับสิ่งแวดล้อมทางสังคมในประเทศ - อธิบายการแปลงสภาพธรรมชาติในประเทศไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน และผลที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงนั้น - จัดทำแผนการใช้ทรัพยากรในชุมชน ***** ม.4-6 : - อธิบายการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมในการสร้างสรรค์วัฒนธรรม อันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ทั้งในประเทศไทยและโลก - มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและการดำเนินชีวิตตามแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ประเด็น	ความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน			
	กลุ่มสาระการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	มาตรฐาน	ตัวชี้วัดชั้นปี
	สุขศึกษาและ พลศึกษา :	สาระที่ 4 : การสร้าง เสริมสุขภาพ สมรรถภาพและ การป้องกันโรค	มาตรฐาน พ 4.1 : เห็นคุณค่าและมีทักษะในการ สร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกัน โรคและการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ	ป.2 : 1. บอกลักษณะของการมีสุขภาพดี 2. เลือกกินอาหารที่มีประโยชน์ ป.3 : 1. จำแนกอาหารหลัก 5 หมู่ 2. เลือกกินอาหารที่หลากหลายครบ 5 หมู่ ในสัดส่วนที่เหมาะสม ป.4 : อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับสุขภาพ ป.5 : 1. แสดงพฤติกรรมที่เห็นความสำคัญของการปฏิบัติตนตามสุขบัญญัติแห่งชาติ 2. ค้นหาข้อมูลข่าวสารเพื่อใช้สร้างเสริมสุขภาพ 3. วิเคราะห์สื่อโฆษณาในการตัดสินใจเลือกซื้ออาหารและผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างมีเหตุผล ป.6 : แสดงพฤติกรรมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มี

ประเด็น	ความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน			
	กลุ่มสาระการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	มาตรฐาน	ตัวชี้วัดชั้นปี
				ผลต่อสุขภาพ ***** ม.3 : รวบรวมข้อมูลและเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาสุขภาพในชุมชน ม.4 -6 : - วิเคราะห์บทบาทและความรับผิดชอบของบุคคลที่มีต่อการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคในชุมชน - วางแผนและปฏิบัติตามแผนการพัฒนาสุขภาพของตนเองและครอบครัว - มีส่วนร่วมในการส่งเสริม และพัฒนาสุขภาพในชุมชน
	การงานอาชีพ	สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว	มาตรฐาน ง 1.1 :เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว	ป.1 : ใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือง่าย ๆ ในการทำงานอย่างปลอดภัย ป.2 : - บอกวิธีการและประโยชน์การทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเองและครอบครัว - ใช้วัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือในการทำงานอย่างเหมาะสม

ประเด็น	ความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน			
	กลุ่มสาระการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	มาตรฐาน	ตัวชี้วัดชั้นปี
				กํ้างานและประหยัด 3. ทํ้างานเพื่อช่วยเหลือตนเอง และครอบคร้วอย่างปลอดภัย ป.3 : 1. อธิบายวิธีการและประโยชน์ การทำงาน เพื่อช่วยเหลือตนเอง ครอบคร้ว และส่วนรวม 2. ใช้วัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือ ตรงกับลักษณะงาน 3. ทํ้างานอย่างเป็นขั้นตอน ตามกระบวนการทำงานด้วย ความสะอาด ความรอบคอบ และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ป.4 : 1. อธิบายเหตุผลในการทำงานให้บรรลุ เป้าหมาย 2. ทํ้างานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่าง เป็นขั้นตอนด้วยความขยัน อดทน รับผิดชอบและซื่อสัตย์ 3. ปฏิบัติตนอย่างมีมารยาท ในการทำงาน 4. ใช้พลังงานและทรัพยากร

ประเด็น	ความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน			
	กลุ่มสาระการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	มาตรฐาน	ตัวชี้วัดชั้นปี
				ในการทำงานอย่างประหยัดและคุ้มค่า ป.5 : - อธิบายเหตุผลในการทำงานแต่ละขั้นตอนถูกต้องตามกระบวนการทำงาน - ใช้ทักษะการจัดการในการทำงานอย่างเป็นระบบประณีตและมีความคิดสร้างสรรค์ - ปฏิบัติตนอย่างมีมารยาทในการทำงานกับสมาชิกในครอบครัว - มีจิตสำนึกในการใช้พลังงานและทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า ป.6 : - อธิบายแนวทางในการทำงานและปรับปรุงการทำงานแต่ละขั้นตอน - ใช้ทักษะการจัดการในการทำงานและทักษะการทำงานร่วมกัน - ปฏิบัติตนอย่างมีมารยาท

ประเด็น	ความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน			
	กลุ่มสาระการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	มาตรฐาน	ตัวชี้วัดชั้นปี
				ในการทำงานกับครอบครัวและผู้อื่น ม.1 : - วิเคราะห์ขั้นตอนการทำงานตามกระบวนการทำงาน - ใช้กระบวนการกลุ่มในการทำงานด้วยความเสียสละ - ตัดสินใจแก้ปัญหาการทำงานอย่างมีเหตุผล ม.2 : - ใช้ทักษะการแสวงหาความรู้ เพื่อพัฒนาการทำงาน - ใช้ทักษะกระบวนการแก้ปัญหาในการทำงาน - มีจิตสำนึกในการทำงาน และใช้ทรัพยากรในการปฏิบัติงานอย่างประหยัดและคุ้มค่า ม.3 : - อภิปรายขั้นตอนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ - ใช้ทักษะในการทำงานร่วมกันอย่างมีคุณธรรม

ประเด็น	ความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน			
	กลุ่มสาระการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	มาตรฐาน	ตัวชี้วัดชั้นปี
				3. อภิปรายการทำงานโดยใช้ทักษะการจัดการเพื่อการประหยัดพลังงานทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม ม.4-6 : 1. อธิบายวิธีการทำงานเพื่อการดำรงชีวิต 2. สร้างผลงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ และมีทักษะการทำงานร่วมกัน 3. มีทักษะการจัดการในการทำงาน 4. มีทักษะกระบวนการแก้ปัญหาในการทำงาน 5. มีทักษะในการแสวงหาความรู้เพื่อการดำรงชีวิต 6. มีคุณธรรมและลักษณะนิสัยในการทำงาน 7. ใช้พลังงาน ทรัพยากรในการทำงานอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ประเด็น	ความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน			
	กลุ่มสาระการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	มาตรฐาน	ตัวชี้วัดชั้นปี
		สาระที่ 2 : การอาชีพ	มาตรฐาน ง 4.1 : เข้าใจ มีทักษะที่จำเป็น มีประสบการณ์ เห็นแนวทางในงานอาชีพ ใช้เทคโนโลยี เพื่อพัฒนาอาชีพ มีคุณธรรม และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ	ป.5 : สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ ในชุมชน ป.6 : - สำรวจตนเองเพื่อวางแผนในการเลือกอาชีพ - ระบุความรู้ ความสามารถ และคุณธรรมที่สัมพันธ์กับอาชีพที่สนใจ ***** ม.1 : - มีเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพ - เห็นความสำคัญของการสร้างอาชีพ ม.2 : - ระบุการเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ - มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพที่สนใจ ม.3 : - อภิปรายการหางานด้วยวิธีที่หลากหลาย - วิเคราะห์แนวทางเข้าสู่อาชีพ

ประเด็น	ความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน			
	กลุ่มสาระการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	มาตรฐาน	ตัวชี้วัดชั้นปี
				3. ประเมินทางเลือกในการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับความรู้ ความถนัด และความสนใจของตนเอง ม.4-6 : 1. อภิปรายแนวทางสู่เข้าอาชีพที่สนใจ 2. เลือกและใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมกับอาชีพ 3. มีประสบการณ์ในอาชีพที่ถนัดและสนใจ 4. มีคุณลักษณะที่ดีต่ออาชีพ
เส้นทางวัฒนธรรม	สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	สาระที่ 2 : หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม	มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข	ป.3 : 1. สรุปประโยชน์และปฏิบัติตนตามประเพณีและวัฒนธรรมในครอบครัวและท้องถิ่น 2. ยกตัวอย่างบุคคลซึ่งมีผลงานที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนและท้องถิ่นของตน ป.4 : อธิบายความแตกต่างทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนในท้องถิ่น ป.5 : 1. เห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตใน

ประเด็น	ความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน			
	กลุ่มสาระการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	มาตรฐาน	ตัวชี้วัดชั้นปี
				สังคมไทย 2. มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และ เผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของชุมชน ป.6 : อธิบายคุณค่าทางวัฒนธรรมที่ แตกต่างกันระหว่างกลุ่มคนในสังคมไทย
		สาระที่ 4 : ประวัติศาสตร์	มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญ ของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถ ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์ เหตุการณ์ ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ	ป.3 : แสดงลำดับเหตุการณ์สำคัญของ โรงเรียนและชุมชน โดยระบุหลักฐานและ แหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ป.4 : แยกแยะประเภทหลักฐานที่ใช้ใน การศึกษาความเป็นมาของท้องถิ่น ป.5 : 1. สืบค้นความเป็นมา ของท้องถิ่นโดยใช้หลักฐาน ที่หลากหลาย 2. รวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เพื่อตอบคำถามทางประวัติศาสตร์อย่างมี เหตุผล 3. อธิบายความแตกต่างระหว่าง ความจริงกับข้อเท็จจริง เกี่ยวกับเรื่องราวในท้องถิ่น

ประเด็น	ความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน			
	กลุ่มสาระการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	มาตรฐาน	ตัวชี้วัดชั้นปี
				ป.6 : 1. อธิบายความสำคัญของวิธีการทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์อย่างง่าย ๆ 2. นำเสนอข้อมูลจากหลักฐานที่หลากหลายในการทำความเข้าใจเรื่องราวสำคัญในอดีต ***** ม.1 : นำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้ศึกษาเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ม.2 : 1. ประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในลักษณะต่าง ๆ 2. วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างความจริงกับข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ 3. เห็นความสำคัญของการตีความหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่น่าเชื่อถือ

ประเด็น	ความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน			
	กลุ่มสาระการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	มาตรฐาน	ตัวชี้วัดชั้นปี
				ม.3 : 1. วิเคราะห์เรื่องราวเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ได้ อย่างมีเหตุผล ตามวิธีการทางประวัติศาสตร์ 2. ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาเรื่องราวต่าง ๆ ที่ตนสนใจ ม.4-6 : สร้างองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์อย่างเป็นระบบ
			มาตรฐาน ส.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบันในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่องตระหนักถึงความสำคัญ และสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น	ป.1 : 1. บอกความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมสิ่งของ เครื่องใช้ หรือการดำเนินชีวิตของตนเอง กับสมัยของพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย 2. บอกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตที่มีผลกระทบต่อตนเองในปัจจุบัน ป.2 : 1. สืบค้นถึงการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตประจำวันของคนในชุมชน

ประเด็น	ความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน			
	กลุ่มสาระการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	มาตรฐาน	ตัวชี้วัดชั้นปี
				จากอดีตถึงปัจจุบัน 2. อธิบายผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน ป.3 : 1. ระบุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐานและพัฒนาการของชุมชน 2. สรุปลักษณะ ที่สำคัญของขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน 3. เปรียบเทียบความเหมือนและความต่างทางวัฒนธรรมของชุมชนตนเองกับชุมชนอื่น ๆ ป.4 : ยกตัวอย่างหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่พบในท้องถิ่นที่แสดงพัฒนาการของมนุษยชาติในดินแดนไทย

ประเด็น	ความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน			
	กลุ่มสาระการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	มาตรฐาน	ตัวชี้วัดชั้นปี
			มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย	ป.1 : 1. บอกสถานที่สำคัญ ซึ่งเป็นแหล่งวัฒนธรรมในชุมชน 2. ระบุสิ่งที่ตนรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่น ป.2 : 1. ระบุบุคคลที่ทำประโยชน์ต่อท้องถิ่นหรือประเทศชาติ 2. ยกตัวอย่างวัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาไทยที่ภาคภูมิใจและควรอนุรักษ์ไว้ ***** ม.4-6 : 1. วิเคราะห์ความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ต่อชาติไทย 2. วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมการสร้างสรรคภูมิปัญญาไทยและวัฒนธรรมไทย ซึ่งมีผลต่อสังคมไทยในยุคปัจจุบัน

ประเด็น	ความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน			
	กลุ่มสาระการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	มาตรฐาน	ตัวชี้วัดชั้นปี
	ศิลปะ	สาระที่ 1 ทักษะศิลป์	มาตรฐาน ศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่า งานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล	ป.2 : อภิปรายเกี่ยวกับงานทัศนศิลป์ ประเภทต่าง ๆ ในท้องถิ่น โดยเน้นถึง วิธีการสร้างงานและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ ป.3 : 1. เล่าถึงที่มาของงานทัศนศิลป์ ในท้องถิ่น 2. อธิบายเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์และวิธีการ สร้างงานทัศนศิลป์ในท้องถิ่น ป.4 : ระบุและอภิปรายเกี่ยวกับงาน ทัศนศิลป์ในเหตุการณ์ และงานเฉลิมฉลองของวัฒนธรรมในท้องถิ่น ป.5 : อภิปรายเกี่ยวกับงานทัศนศิลป์ที่สะท้อนวัฒนธรรมและภูมิปัญญาในท้องถิ่น ป.6 : 1. อภิปรายเกี่ยวกับอิทธิพลของ ความเชื่อความศรัทธาในศาสนาที่มีผลต่อ งานทัศนศิลป์ในท้องถิ่น 2. ระบุและบรรยายอิทธิพลทาง วัฒนธรรมในท้องถิ่นที่มีผลต่อ การสร้างงานทัศนศิลป์ของบุคคล *****

ประเด็น	ความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน			
	กลุ่มสาระการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	มาตรฐาน	ตัวชี้วัดชั้นปี
				ม.1 : ระบุและบรรยายเกี่ยวกับลักษณะรูปแบบงานทัศนศิลป์ของชาติและของท้องถิ่นตนเองจากอดีตจนถึงปัจจุบัน
	การงานอาชีพ	สาระที่ 2 : การอาชีพ	มาตรฐาน ง 4.1 : เข้าใจ มีทักษะที่จำเป็น มีประสบการณ์ เห็นแนวทางในงานอาชีพ ใช้เทคโนโลยี เพื่อพัฒนาอาชีพ มีคุณธรรม และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ	ป.5 : สืบหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับอาชีพต่าง ๆ ในชุมชน ป.6 : 1. สำรวจตนเองเพื่อวางแผนในการเลือกอาชีพ 2. ระบุความรู้ ความสามารถ และคุณธรรมที่สัมพันธ์กับอาชีพที่สนใจ ***** ม.1 : 1. มีเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพ 2. เห็นความสำคัญของการสร้างอาชีพ ม.2 : 1. ระบุการเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ 2. มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพที่สนใจ

ประเด็น	ความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน			
	กลุ่มสาระการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	มาตรฐาน	ตัวชี้วัดชั้นปี
				ม.3 : 1. อภิปรายการหางานด้วยวิธีที่หลากหลาย 2. วิเคราะห์แนวทางเข้าสู่อาชีพ 3. ประเมินทางเลือกในการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับความรู้ ความถนัด และความสนใจของตนเอง ม.4-6 : 1. อภิปรายแนวทางสู่เข้าอาชีพที่สนใจ 2. เลือกและใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมกับอาชีพ 3. มีประสบการณ์ในอาชีพที่ถนัดและสนใจ 4. มีคุณลักษณะที่ดีต่ออาชีพ
	ภาษาต่างประเทศ	สาระที่ 3 : ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น	มาตรฐาน ต 3.1 ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และเป็นพื้นฐานในการพัฒนา แสวงหาความรู้ และเปิดโลกทัศน์ของตน	ป.1 : บอกคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ป.2 : บอกคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ป.3 : บอกคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

ประเด็น	ความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน			
	กลุ่มสาระการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	มาตรฐาน	ตัวชี้วัดชั้นปี
				ป.4 : คำนคว้า รวบรวมคำศัพท์ ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และนำเสนอด้วยการพูด/การเขียน ป.5 : คำนคว้า รวบรวมคำศัพท์ ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และนำเสนอด้วยการพูด/การเขียน ป.6 : คำนคว้า รวบรวมคำศัพท์ ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น จากแหล่งการเรียนรู้และนำเสนอด้วยการพูด/การเขียน ***** ม.1 : คำนคว้า รวบรวม และสรุปข้อมูล/ข้อเท็จจริง ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นจากแหล่งการเรียนรู้ และนำเสนอด้วยการพูด/การเขียน ม.2 : คำนคว้า รวบรวม และสรุปข้อมูล/ข้อเท็จจริง ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นจากแหล่งการเรียนรู้ และนำเสนอด้วยการพูด/การเขียน ม.3 : คำนคว้า รวบรวม และสรุปข้อมูล/ข้อเท็จจริง ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้

ประเด็น	ความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน			
	กลุ่มสาระการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	มาตรฐาน	ตัวชี้วัดชั้นปี
				เรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ และ นำเสนอด้วยการพูด/การเขียน ม.4-6 : ค้นคว้า/สืบค้น บันทึก สรุป และ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลที่ เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ จากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ และนำเสนอ ด้วยการพูดและการเขียน

ภาคผนวก ค ความเชื่อมโยงกับหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กศน.)

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

- 1) สาระทักษะการเรียนรู้ เป็นสาระเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง การใช้แหล่งเรียนรู้ การจัดการความรู้ การคิดเป็น และการวิจัยอย่างง่าย
- 2) สาระความรู้พื้นฐาน เป็นสาระเกี่ยวกับภาษาและการสื่อสาร คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี
- 3) สาระการประกอบอาชีพ เป็นสาระเกี่ยวกับการมองเห็นช่องทางและการตัดสินใจประกอบอาชีพ ทักษะในอาชีพ การจัดการอาชีพอย่างมีคุณธรรม และการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคง
- 4) สาระทักษะการดำเนินชีวิต เป็นสาระเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สุขศึกษา พลศึกษา และศิลปศึกษา
- 5) สาระการพัฒนาสังคม เป็นสาระเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การเมืองการปกครอง ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี หน้าที่พลเมือง และการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม

นอกจากการบูรณาการแนวคิดเรื่องสรภัญญะ เกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวัฒนธรรม ในสาระการเรียนรู้และรายวิชาแล้ว สถานศึกษายังสามารถนำไปกำหนดเป็นรายวิชาเลือกของสถานศึกษา ที่สามารถกำหนดได้ตามความต้องการของสถานศึกษา โดยพัฒนาหลักสูตรขึ้นเองได้ หรือนำไปบูรณาการกับกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.) เป็นต้น

ตารางที่ 8 ความเชื่อมโยงกับหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ประเด็น	ความเชื่อมโยงกับหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551		
	จุดหมาย	สาระการเรียนรู้	รายวิชา
สรภัญญะ	1. มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงงาม และสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข 2. มีความเข้าใจประวัติศาสตร์ชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย โดยเฉพาะภาษา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ความเป็นพลเมืองดี ปฏิบัติตนตามหลักธรรม	สาระความรู้พื้นฐาน (ภาษาไทย)	<u>ระดับประถมศึกษา</u> - ภาษาไทย <u>ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น</u> - ภาษาไทย <u>ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย</u> - ภาษาไทย

ประเด็น	ความเชื่อมโยงกับหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551		
	จุดหมาย	สาระการเรียนรู้	รายวิชา
	ของศาสนายึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	สาระการพัฒนาสังคม	<u>ระดับประถมศึกษา</u> - ศาสนาและหน้าที่พลเมือง <u>ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น</u> - ศาสนาและหน้าที่พลเมือง <u>ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย</u> - ศาสนาและหน้าที่พลเมือง
เกษตรอินทรีย์	1. มีความรู้พื้นฐานสำหรับการดำรงชีวิต และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 2. มีความสามารถในการประกอบสัมมาอาชีพให้สอดคล้องกับ ความสนใจ ความถนัดและตามทัน ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง 3. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม	สาระการประกอบอาชีพ	<u>ระดับประถมศึกษา</u> - พัฒนาอาชีพให้มีอยู่มีกิน <u>ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น</u> - พัฒนาอาชีพให้มีความเข้มแข็ง <u>ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย</u> - พัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคง
		สาระทักษะการดำเนินชีวิต	<u>ระดับประถมศึกษา</u> - เศรษฐกิจพอเพียง <u>ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น</u> - เศรษฐกิจพอเพียง <u>ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย</u> - เศรษฐกิจพอเพียง

ประเด็น	ความเชื่อมโยงกับหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551		
	จุดหมาย	สาระการเรียนรู้	รายวิชา
เส้นทางวัฒนธรรม	1. มีความเข้าใจประวัติศาสตร์ชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย โดยเฉพาะภาษา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ความเป็นพลเมืองดี ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนา ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 2. เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีทักษะในการแสวงหาความรู้ สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้และบูรณาการความรู้มาใช้ในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ	สาระทักษะการเรียนรู้	<u>ระดับประถมศึกษา</u> - ทักษะการเรียนรู้ <u>ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น</u> - ทักษะการเรียนรู้ <u>ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย</u> - ทักษะการเรียนรู้
		สาระการประกอบอาชีพ	<u>ระดับประถมศึกษา</u> - ช่องทางการเข้าสู่อาชีพ - ทักษะการประกอบอาชีพ - พัฒนาอาชีพให้มีอยู่มีกิน <u>ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น</u> - ช่องทางการพัฒนาอาชีพ - ทักษะการพัฒนาอาชีพ - พัฒนาอาชีพให้มีความเข้มแข็ง <u>ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย</u> - ช่องทางการขยายอาชีพ - ทักษะการขยายอาชีพ - พัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคง
		สาระทักษะทางสังคม	<u>ระดับประถมศึกษา</u> - สังคม - ศาสนาและหน้าที่พลเมือง - การพัฒนาตนเอง ชุมชน และสังคม

ประเด็น	ความเชื่อมโยงกับหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551		
	จุดหมาย	สาระการเรียนรู้	รายวิชา
			<u>ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น</u> - สังคม - ศาสนาและหน้าที่พลเมือง - การพัฒนาตนเอง ชุมชน และสังคม <u>ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย</u> - สังคม - ศาสนาและหน้าที่พลเมือง - การพัฒนาตนเอง ชุมชน และสังคม

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

นายสมพร แป้โสภา	ศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม
นายสุวัฒน์พงษ์ ร่มศรี	รองศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม
นางพทุธรัตน์ ทะสา	รองศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม
ผู้อำนวยการกลุ่ม/หน่วย	สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม

คณะทำงาน

1. นางสาวพัชรินทร์ ทับทิมไสย์	ผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายและแผน	ประธานคณะทำงาน
2. นางสาวธัญญลักษณ์ รัตนแสนศรี	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ	คณะทำงาน
3. นางสาววัลลียา พันคะชะ	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ	คณะทำงาน
4. นางสาวสิริลักษณ์ สำราญรอด	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ	คณะทำงาน
5. นางสาวปราณปรียา นามแดง	เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน	คณะทำงาน
6. นางสาวไอลยรา สังฆะ	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ	คณะทำงานและเลขานุการ

หน่วยงานรับผิดชอบ

กลุ่มนโยบายและแผน
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
กระทรวงศึกษาธิการ

กลุ่มนโยบายและแผน
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม
โทรศัพท์ 043 029664 ต่อ 4